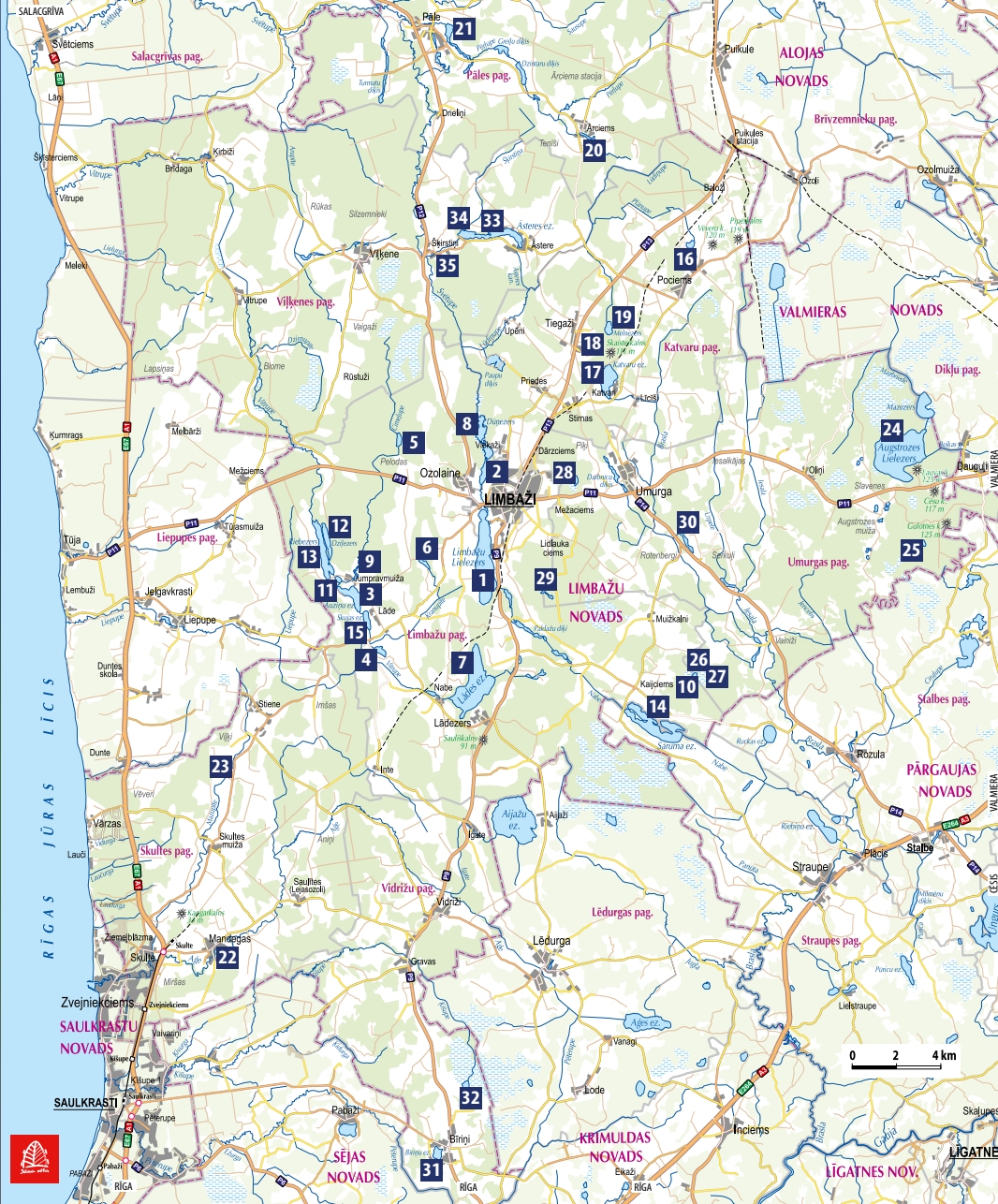

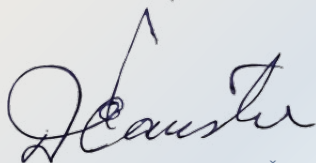
DAINA ČAKSTE • LIMBAŽU NOVADA EZERI

Limbažu novads ir bagāts ar ezeriem – to ir pavisam 34: te ir gan purvu, gan dzirnavu ezeri, gan mazāk zināmi un jau plaši pazīstami ezeri, ko apsaimnieko dažādas biedrības. Katrs no tiem ir ar savu atšķirīgo skaistumu un savdabību.

Apzināju katra ezera ģeogrāfisko stāvokli, arī kultūr-vēsturiskos objektus un atpūtas vietas to krastos un tuvumā. Pievienoju arī teikas un nostāstus. Tāpat atzīmēts katras šīs ūdenstilpes statuss un apsaimniekotāji, biedrības, arī liegumi u.tml.

Šo darbu es veltu Latvijas valsts simtgadei.

Daina Čakste

Kā ezeri cēlušies

Sensenos laikos ezeru nemaz nebijis. Dievs dzīvo radību dzirdījis tikai ar lietu. Ūdeni viņš glabājis lielā pērlē. Kā jau zināms, Velns iekārojis visu, kas ir Dievam, un tā arī šoreiz Velnam ienācis prātā pērli nozagt un nedot dzīvajai radībai dzert tik ilgi, līdz tā viņu pielūgšot. Kādreiz, kad Dieva nebijis mājās, Velns pakampis pērli un devies ar to prom. Ticis savā mājoklī, mēģinājis ūdeni dabūt no pērles ārā, bet atslēga atradusies pie Dieva, tādēļ Velns ūdeni dabūt nav varējis. Viņu pārņēmušas dusmas. Pērli viņš tik stipri metis pret zemi, ka tā saplūsusi un visu zemi applūdinājis ūdens. Dievs vienu daļu gan sasmēlis, bet pārējais sasūcies zemākās vietās. Tur radušies ezeri. 604. 804

1 Limbažu Lielezers (Svētezers)

Rakstītajos avotos parādās, ka ezeram viduslaikos bijis arī otrs nosaukums – Svētezers. Ezers ir 4,3 km garš, tā maksimālais dziļums ir 6,5 m, vidējais – 3,8 m, lielākais platums – 0,7 km. Lielezers stiepjas Z–D virzienā un tā lielākā daļa atrodas Limbažu pilsētas teritorijā, bet ezera D gals – Limbažu pagastā. A un R krastmala ir stāva, līdz 3 m augsta, vietām pat augstāka, bet abos galos zema un kūdraina. Ezera gultne ir līdzena, smilšaina, Z daļā dūņaina (dūņu biežums līdz 0,7 m). Limbažu Lielezera krasta līnija apkārt ezeram ir 9,52 km.

D galā uz Dūņezeru iztek Donaviņas upīte. Ezerā mit lidakas, asari, raudas, plauži, zuši, sudrabkarūsas, ruduļi, līņi, auslejas, karūsas, akmengrauzi, pikstes, vēdzeles, zandarti, karpas. Zivju krājumi regulāri tiek papildināti. Lielezera apsaimnieko pašvaldības aģentūra „Aģentūra Lielezera un Dūņezera apsaimniekošanai” (ALDA)

*Kontakti: PA ALDA, Rīgas iela 16, Limbaži, LV-4001;
direktors Jānis Remess, tālr. 26142812*

*Ir licencēta maksšķerēšana. Licences var iegādāties arī elektroniski
www.epakalpojumi.lv*

Nostāsti vēsta, ka ezerā nogremdēti luterāņu baznīcas zvani.

Par Limbažu Lielezeru ir šāda teika:

Kādā pagājušā gadu simtenī Lielezera apkārtnes iedzīvotāji sākuši zivis ķert ar dzelzs durkļiem, caur ko ezerā dzīvojušas ar durkļiem sakropļotas zivis. Tas ezeram pavisam nepaticis, tāpēc tas taisījis aiziet uz citu – zivīm labvēlīgāku – apgabalu. Gatavodamies uz aiziešanu ar visām zivīm, ezers pirmajā dienā spēcīgi vilņojies, otrajā dienā arī vēl vilņojies ar ciešu krākšanu, bet trešajā dienā jau sākuši celties gaisā ūdens stabi. Cilvēki, baidīdamies par ezera aiziešanu, uzmeklējuši divpadsmit svētus cilvēkus un tos nostādījuši ap ezeru par sargiem. Ceturtajā dienā ezera ūdens arī pacēlies uz aiziešanu. Svētie cilvēki tūlīt svētījuši nemierīgo ūdeni un ezera visdziļākā vietā iesvieduši zelta krustu. Ūdens tūlīt nomierinājies un palicis savā vecā vietā līdz pat šai dienai. 556.1170

Lielezera ZA galā iekārtojusies **Hanzas pilsēta Limbaži**.

Tūrisma informācija – Limbažu novada TIC Torņa ielā 3, Limbažos.

57°30'53,15", 24°42'50,77"

Tālr. 64070608, 28359057; www.visitlimbazi.lv

Gar Lielezera ZA krastu 3,6 km garumā iekārtota **dabas taka**, kas atklāta 2007. gada pavasarī. 1,1 km tajā ir ar koka segumu, pārējā daļa – ar grants segumu. Ezera Z galā izbūvēts putnu novērošanas tornis. Dabas taka izveidota INTERREG III A projektā Vilandes un Limbažu pārrobežu tūrisma sadarbība dabas tūrisma un Hanzas savienības ietvaros.

Limbažu ZA Lielezera krastā atrodas **sporta un atpūtas komplekss, pludmale**. 2015. gada 30. maijā un arī 2016. un 2017. gadā Limbažu Lielezera pludmalei piešķirts zilais karogs. Tur izveidoti vairāki volejbola un basketbola laukumi, arī bērnu spēļu laukumi. Limbažu jaunieši sadarbībā ar PA ALDA 2015. gada jūnijā izveidojuši arī nelielu (20 m garu) sajūtu taku. 57°30'13,4", 24°42'7,2"

Turpat atrodas arī **Olimpiskā centra „Limbaži” airēšanas bāze**. Te, trenējoties smaiļošanā un kanoe airēšanā, kaldinātas medaļas Eiropas un pasaules mēroga sacensībām. Airēšanas bāzes telpās var atrast arī naktsmītnes. 57°30'8,2", 24°42'17,7"

Tālr. 26425645, 28702491; www.oclimbazi.lv

Atpūtas vietas Limbažu Lielezera krastos

Brīvdienu mājas „Urakši” Limbažu Lielezera krastā telpas piemērotas svinībām vai atpūtai lauku klusumā. Ir iespēja noīrēt gan visu ēku, gan telpas svinībām, nopērties lauku pirtīnā. Ir 7 gultas vietas. 57°28'47,62", 24°41'33,62"

Tālr. 29268666; *Limbažu pagasts, Limbažu novads; www.uraksi.viss.lv*

2 Limbažu Mazezers

Limbažu Mazezers atrodas Limbažu pilsētas teritorijas Z daļā, preti Limbažu pienotavai un blakus lībiešu pilskalnam – Ķezberkalnam, kurā līdz 13. gs. atradās lībiešu pils. Pilskalnu atklāja Ernests Brastiņš 1927. gadā. Laika gaitā pilskalns ticis lauksaimnieciski apstrādāts, tur bijuši arī Pirmā pasaules kara laika ierakumi un 1961. gadā pilskalnā ierīkoti Otrajā pasaules karā kritušo padomju karavīru kapi.

Limbažu Mazezers, iespējams, ir viena no senākajām mākslīgajām ūdenstilpnēm Ziemeļvidzemē, kas uzpludināts dzirnavu vajadzībām. Tās celtas 13. gs. otrajā pusē līdz ar Rīgas arhibīskapa pili. Mazezera platība ir 1,7 ha. Mūsdienās ezeriņš stipri aizaudzis, tāpēc 2015. gada rudenī sākta šīs ūdenstilpes tīrīšana. Darbus veiks divu gadu laikā. Ūdeni un arī zivis pa Zītaravotiņa strautu novadīja uz Dūņezeru. Ezera dibenā atklājās biezs dūņu slānis.

Ezeru apsaimnieko PA ALDA.

57°31'0,73"; 24°43'0,29"

Limbažu pienotava. 1922. gadā veco dzirnavu vietā Limbažu piensaimnieku biedrība uzcēla pienotavu ar sierotavu, kas kļuva par vienu no lielākajām Latvijā. Arī padomju laikos pienotavā ražoja daudzus un dažādus piena produktus. 1993. gadā tika nodibināta piensaimnieku kooperatīvo sabiedrību savienība „Limbažu piens”, kas par logo izvēlējās dzirnavas. Uzņēmums savā pastāvēšanas laikā vairākkārt rekonstruēts un paplašināts. 2001. gadā AS „Rīgas piena kombināts” iegādājās uzņēmuma akciju kontrolpaketi. Pašlaik savu darbību tur veic AS „Limbažu siers” – piena pārstrādes un siera ražošanas uzņēmums, kas koncentrējas tikai eksportam.

Limbažu Romas katoļu Sv. Laurencija baznīca atrodas no Mazezera ZA un tā celta 1996. gadā. Baznīcas arhitekti ir Inguna Jekale un Dagnis Straubergs, un tā ir pirmā katoļu baznīca, kas celta pēc Latvijas neatkarības atgūšanas.

Jumpravmuižas ezeru virkne

Jumpravmuižas ezeru virkne ir subglaciālajā iegultnē izvietotu DR–Z virzienā orientētu ezeru virkne, ko veido **Brunķītis, Skujas ezers, Auziņu ezers, Mazezers, Riebezers un Dziļezers**. Tuvākas ziņas par šiem ezeriem Jumpravmuižas ezeru virknes apsaimniekotāju biedrībā.

*Lāde, „Jumpravmuiža”, Limbažu pagasts, Limbažu novads;
tāl. 26302213; e-pasts: jumpravmuiza@inbox.lv*

3 Auziņu ezers

Auziņu ezera platība ir 56,8 ha. Ezera vidējais dziļums ir 4,1m, bet maksimālais dziļums – 13,4 m. Auziņu ezera lielākais garums – 1,5 km D–ZR virzienā. Ezerā ir 0,8 ha liela Videzera sala, kas apaugusi ar kokiem un krūmiem. Kopējā krasta līnija apkārt ezeram ir 4,1 km. Ezeram ir iegarena, nedaudz ieliekta konfigurācija ar vairākiem līčiem. Krasti visumā lēzeni, vietām 2,5 m augsti, bet Z un A galā pārpurvoti, pārplūstoši. Gultne mēreni nolaidena, nedaudz dūņaina – līdz 0,7 m slānī. Ietek vairāki grāvji un upīte no Skujas ezera, ZR galā iztek Bebrīšupīte uz Mazezeru. Bebrīšupīte ir pietiekami plata, lai pa to brauktu ar laivām, taču no abiem upītes krastiem tā ir nepieejama. Auziņu ezera nolaidenajos krastos ir pļavas, tirumi, bet R – krūmu josla. Ezerā mit lidakas, asari, raudas, plauži, vēdzeles, liņi, karūsas, ruduļi, ķīši, plīči, mailītes, auslejas, viķes, ir arī zandarti un karpas.

Ir licencēta makšķerēšana.

Auziņu ezera piebrauktuve – Limbažu pagasts te iekārtojās atpūtas vietu pagasta iedzīvotājiem. Te ir uzbērta pludmale, pārgērbšanās kabīne, tualete un laipa.

57°28'13,65", 24°36'50,49"

*Jumpravmuižas ezeru virknes apsaimniekotāju biedrība
(Vija Bērziņa);*

*Lāde, „Jumpravmuiža”, Limbažu pagasts, Limbažu novads;
tāl. 26302213; e-pasts: jumpravmuiza@inbox.lv*

LIMBAŽU PAGASTS

Atpūtas vietas

“Skariņu” atpūtas bāze – 6 gultas vietas, licencēta maksšķerēšana, laivu noma, ugunsкура vietas, telšu vietas, peldvieta, četrvietīgs koka namiņš, ko ziemas apstākļos var izmantot arī zemledus maksšķernieki. 2015. gadā “Skariņas” Limbažu novada konkursā “Sakoptākā lauku sēta” ieguva 1. vietu.
57°28'24,30"; 24°36'36,51"

Tālr. 29425074, 26395973; Lāde, Limbažu pagasts, Limbažu novads

Laivu bāze “Auziņas” – laivu noma

57°28'23,95"; 24°35'40,51"

Lāde, Limbažu pagasts, Limbažu novads; tālr. 29268702

„Dzintari” – laivu noma

57°28'41,61"; 24°36'11,38"

Lāde, Limbažu pagasts, Limbažu novads; tālr. 29218640

Kultūrvēsturiskie objekti

Jaunlādes muiža – bijusī Lādes pamatskola atrodas Auziņu ezera A krastā. Skolas direktora Nikolaja Ābeltiņa enerģiskās rīcības rezultātā 1933. gadā tika uzcelta šī ēka. Līdz Otrajam pasaules karam tā bija sešgadīgā, pēc kara gados septiņgadīgā un no 1990. gada – deviņgadīgā pamatskola. Lādes pamatskolu likvidēja 2003. gadā. Pēc tam skolas ēka līdz 2011. gadam tika izmantota Limbažu pagasta Lādes bibliotēkas vajadzībām. No 2015. gada skolas ēka ar nosaukumu „Jaunlādes muiža” ir privātpašums.
57°28'16,83"; 24°36'46,23"

“Avotiņi” – Auziņu ezera A krastā atrodas Jāņa Ulmja veselības augu brīvdabas funkcionālā ekspozīcija ar vairāk nekā 300 augiem. Apmeklējot plašo ekspozīciju, jebkurš veselīga dzīvesveida piekritējs var pats iemācīties sasiet visplašākā spektra zaru-zāļu-ziedu pirtsslotiņas, izgatavot aromātiskos miega spilventiņus, dziednieciskās tējas vai augu pulverizētos uztura bagātinātājus. Notiek lekcijas un zaļo kokteiļu pagatavošanas demonstrējumi.

57°21'46,6"; 24°41'38"

“Avotiņi”, Lāde, Limbažu pagasts, Limbažu novads

tālr. 29479172 (Jānis Ulmis); e-pasts: j.ulmis@inbox.lv

www.ulmis.lv

4 Brunķītis

Brunķītis ietilpst Jumpravmuižas ezeru virknē. Brunķīša ezera platība – 15 ha. Tā garums ir aptuveni 0,6 km, platums – 0,3 km. Vidējais ezera dziļums – 5,4 m, bet maksimālais dziļums – 12,5 m. Ezera dibens vietām smilšains, citviet dūņains un akmeņains. Krasti ir visai stāvi – līdz pat 5 m un vairāk. Tie apauguši ar kokiem un krūmiem, bet Z un D malā dažviet sliktānāini un pārplūstoši. Iztek strauts uz Skujas ezeru, kurā ieklūst Kranupīte. Brunķītim ir privātā ezera statuss. Ezerā mīt lidakas, asari, raudas, plauži, liņi, karūsas, grunduļi, akmeņgrauži, ruduļi, viķes, plīči, auslejas, ķīši. Zivju krājumi tiek papildināti – ezerā ielaisti lidaku, ālantu, vēdzeļu un ķīšu mazuļi.

57°27'1,85", 24°37'3,83"

Par Brunķīša ezera rašanos ir šāda teika:

Kur tagad Brunķītis, agrāk bijušas ganības. Reiz sieviete ganījusi govīs. Krākdams nācis negaiss. Kā to agrāk darija, gane apsegusies ar saviem rūtainajiem brunčiem. Kad negaiss bijis pavisam tuvu, šī nosviedusi brunču un ieskrējusi Jāņkalnā. Patiesībā negaiss bijis ezers un nometies taisni tai vietā, kur atstāti brunči. Tā tas nosaukts par Brunču ezeru, arī par Brunķīti. 556, 8050

Atpūtas vietas

Atpūtas vieta „Brunķīši” – pirts, telšu vietas, ugunsgrābiņu vietas, laivu noma, atpūtas mājiņas maksšķerēšana. Ir peldvieta un laipas ezera R krastā.

Tālr. 29379572

Lauku māja „Lauciņi” atrodas aptuveni 1 km uz DA no Brunķīša ezera. Viesiem atsevišķa ēkā istabas nakšņošanai, virtuve, kamīntelpa. Viesu mājā ciemiņu rīcībā kamīnzāle 20 personām, aprīkota virtuve, 9 viesu istabiņas, īsta lauku pirts ar lapu slotiņām un dīķi gan vasarā, gan ziemā.

57°26'36,57", 24°38'31,34"

Z/s „Lauciņi”, Limbažu pagasts, Limbažu novads; tālr. 29466955;

e-pasts: spidola.lielmane@gmail.lv; www.laucini.celotajs.lv

Viesu māja „Purmalji”. Šī lauku sēta ir Jumpravmuižas ezeru virknes galā, apmēram 0,5 km un DA no Brunķīša. Piedāvā atsevišķu māju ar patīkamu interjeru viesībām. Tajā ir zāle ar kamīnu līdz 40 personām, WC un ērta virtuve. Augšstāvā iekārtotas guļamistabas. Ir arī pirtiņa. Interesenti var doties pārgājienos un velobraucienos uz tuvējiem ezeriem.

57°26'41,79", 24°38'4,14"

“Purmalji”, Limbažu pagasts, Limbažu novads; tālr. 29119780;

e-pasts: pauls.lielmanis@inbox.lv; www.purmali.viss.lv

Atpūtas vietas

Atpūtas komplekss „Meža salas” atrodas aptuveni 1 km attālumā uz R no Jumpravmuižas ezeru virknes. Meža vidū 10 ha plašā teritorijā maksliģi veidoti ūdenstilpņu, salu, pussalu un kalnu ielokā izbūvētas jaunas un komfortablas brīvdienu mājas, viesu nams, pirtiņa un citas atpūtas iespējām speciāli izbūvētas vietas.

57°28'50,4", 24°33'46,7"

“Meža salas”, Limbažu pagasts, Limbažu novads; tālr. 29122133;

e-pasts: info@mezasalas.lv; www.mezasalas.lv

LIMBAŽU PAGASTS

5 Cimeļa ezers (Cimelis)

Cimelis atrodas aptuveni 6 km no Limbažiem (pa Limbažu–Tūjas ceļu) Purdibeņa pusē. No Rūstužu purva ezerā ietek un iztek Cimeļupe. Tā platība ir 12,7 ha un vidējais dziļums 1,7 m, maksimālais dziļums – 2,8 m. Cimeļa garums ir apmēram 600 m, platums aptuveni 200 m. Ezera Z galā ir purvs. Ezeram ir zemi, ar mežu aizauguši un grūti pieejami krasti. Dibens ir dūņains un tā struktūra smilšaina. Ezerā mīt plauži, lidakas, asari, raudas, ruduļi, liņi. Cimeļa ezers ar apkārtni ir privātpašums.

57°32'3,97"; 24°38'15,37"

6 Ģerķīsezers (Ķerķīsezers)

Ģerķīsezers atrodas 5 km no Limbažiem. Tā platība ir 8,4 ha. Ezera vidējais dziļums – 2,3 m, maksimālais dziļums – 3,6 m. Ezera garums ir aptuveni 600 m, maksimālais platums – 180 m. Šis ezers ir ar vāju caurteci un ar ūdeni tas papildinās caur avotiem. Krasti lēzeni. Iztek strauts uz Kranupīti. ZA krastā ir mežs, arī ezera DA gals apaudzis ar mežu. Ģerķīsezera ir privātie apsaimniekotāji, kuri dzīvo ezera DA krastā, un šis krasts ir sakopts visā garumā. Ģerķīsezera mīt lidakas, raudas, liņi, karūsas, akmeņgrauži un asari. Ezera krastā „Elfiju” saimniecībā izveidots 4 ha liels dendroparks ar vairāk nekā 1000 dažādiem krūmiem un kokiem. Te aug arī “Elfiju” dižozols (apkārtmērs 4,30 m).

57°29'9,01"; 24°39'15,63"

7 Lādes (Nabes) ezers

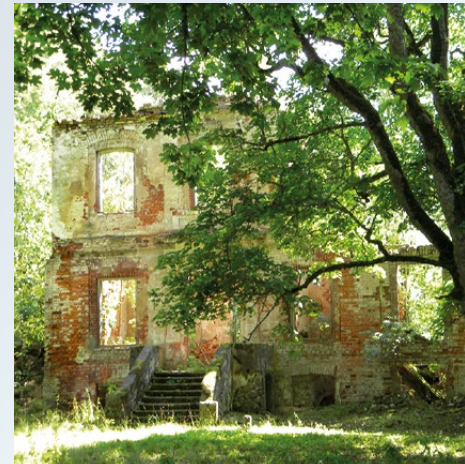
Lādes ezera platība ir 246 ha. Ezera garums ir 3,36 km, lielākais platums – 1,65 km. Vidējais dziļums – 7,5 m, maksimālais – 10 m. Kopējā krasta līnija apkārt ezeram – 9,2 km. Lādes ezera krasti ir zemi, pārsvarā applūstoši. ZA malā lēzeni, kūdraini, R malā arī smilšaini un apauguši ar krūmiem. Ezera gultne lēzena, dūņaina, dūņu slāņa biezums līdz 1,3 m, izņemot R nogabalu. D ezerā ietek Stantes upīte, kā arī divi strauti un divi grāvji, DR iztek Reiņupīte uz Skujas ezeru. Zivis: līdakas, asari, zandarti, raudas, ruduļi, plauži, līņi, karūsas, ķiši, akmeņgrauži, auslejas, dūņu pikstes, grunduļi, arī zuši un vēži. Ezeru apsaimnieko biedrība „Lādes ezers”. Zivju krājumi tiek papildināti. Ir licencēta makšķerēšana. Biedrība “Lādes ezers” piedāvā makšķerēšanas licences, laivu nomu, telšu vietas, naktsmītnes kempinga mājiņās, pirti, piknika vietas, peldvietu, volejbola laukumu.

*“Dzeniši”, Lādezers, Limbažu pagasts, Limbažu novads;
tāl. 26541667 (Jānis Martinsons); e-pasts: ladezersjm@inbox.lv*

Kultūrvēsturiskie objekti

Lādes muiža atrodas Lādes ezera A krastā. Zviedru laikos tā piešķirta Rīgas rātei un 1870. gadā Lādes muižas nomnieka Heinriha Bērensa fon Rautenfelda laikā uzcelta grezna klasicisma stila kungu māja. Ēkas projektēšanā vismaz daļēji piedalījies šā laika slavenākais Rīgas arhitekts Kristofs Hāberlands. Laika gaitā te bijuši arī citi nomnieki, bet 1907. gadā tā nonāca latvieša Jāņa Praudiņa pārziņā, kurš bijušo muižas centru ar kungu māju 1937. gadā ieguva privātīpašumā. 1948. gadā par laikus nenomaksātiem nodokļiem īpašniekus no ēkas izraidīja. Kad izveidojās kolhozs „Stalīna Konstitūcija”, tā centru ierīkoja senajā kungu namā, lai gan ēka jau tad bija nožēlojamā situācijā. 1968. gadā to pameta pilnīgi. Graustu apsekojot, 1975. gadā atklājās kādreizējo sienu gleznojumu fragmenti un paliekas no vairākām greznām glazētu podiņu krāsnīm. Tagad no kungu mājas palikušas tikai drupas.
57°26'35,33"; 24°42'1,89"

LIMBAŽU PAGASTS

Lādezers (agrāk Ausmas) ir ciems Lādes ezera DA krastā. Šī apdzīvotā vieta izveidojusies pēckara gados 2,5 km no bijušā Lādes muižas centra kā kolhoza „Komunārs” (vēlāk agrokombināts „Lādezers”) centrālais ciemats. Tā ēkas celtas pārsvarā 1970.–80. gados. Te ir vairākas daudzstāvu dzīvojamās ēkas, vienģimeņu privātmājas ar saimniecības ēkām un 21. gadsimtā veidojusies apbūve Lādes ezera piekrastē. Lādezers ciematā ir pamatskola, pasts un veikals.

Nabes (Nabben) viduslaiku pils tornis atrodas Lādes ezera DR krastā, ir valsts aizsargājams kultūras piemineklis, kas atrodas Nabes muižas teritorijā un ir Limbažu pagasta pašvaldības īpašumā.

Nabes palīgpils pirmo reizi rakstos minēta 1318. gadā kopā ar Rīgas arhibīskapa Limbažu un Turaidas pili. No tās līdz mūsdienām saglabājies dzīvojamais tornis. Nabes tornis ir 11,2 x 11,13 m liela celtne ar 2 m biežām sienām, apakšdaļā mūrēta no laukakmeņiem, augšdaļā – no ķieģeļiem. Tornim ir puspagrabs, dzīvojamais stāvs, kur saglabājušās apkures sistēmas paliekas – kādreizējā kamīna vieta ar dūmvada izeju, krusta velves pārsegums 2. stāvā un jumta stāvs. Ieeja tornī ir aptuveni 2 m virs zemes. Ap šo kvadrātveida trīsstāvu dzīvojamo torni bija uzbūvēta aizsargsiena. 16. gs. otrajā pusē te bijusi arī kapela. 1533. gadā Rīgas arhibīskaps Nābi izlēņoja Rozēnu dzimtai. 1624. gada dokumentos Nabe atzīmēta kā maza, veca, sagrauvusi pils ar torni. 19. gs. 30. gados tornis izmantots par klēti, bet padomju laikā – par labības noliktavu un siena šķūni.

57°25'50,64", 24°39'57,28"

Nabes muiža. Blakus viduslaiku pils tornim atrodas 19. gs. 2. pusē celtā kungu māja, kas sastāv no diviem dažāda augstuma perpendikulāriem korpusiem un vairākām verandas tipa piebūvēm t.s. romiešu villu stilā. Pirms uzcēla šo namu, tika nojaukta 18. gs. celtā vecā koka dzīvojamā ēka. Laika gaitā muižai mainījušies daudzi īpašnieki, bet no 1826. gada Nabes muiža pieder Zīversu dzimtai. Pēdējais muižas īpašnieks pirms 20. gs. agrārās reformas bijis Edgars Johans fon Zīverss, kurš 1939. gadā aizbrauca uz Vāciju. Pēc Otrā pasaules kara tur atradušies dzīvokļi, kultūras nama zāle un veikals. Ir saglabājušās vairākas saimnieciskās ēkas – 1844. gadā celtā klēts, 1902. gada stallis, spirta brūzis, kas darbojies līdz 1945. gadam, kalte, 1904. gada kūts, ratnīca, dzirnavu mūri 1983. gadā ugunsgrēkā nodega. Muiža ir privātpašums. Ir bijušas vairākas izsoles un vairāki saimnieki. 2015. gada maijā muiža no jauna iegādāta īpašumā. Ir sāktā muižas apkārtnes un muižas ēku sakopšana.

57°25'49,59", 24°39'59,53"

Atpūtas vietas

Kempings „Lāde” piedāvā kempinga mājiņas, telts vietas, laivu nomu, ugunsкура vietu, maksšķerēšanas licences.

Lādezers, Limbažu pagasts, Limbažu novads; tāl. 29383852 (Artūrs Vēveris); e-pasts: campinglade@gmail.com

Lādezers skolas internāts – naktsmītnes.

57°25'18,30", 24°41'34,94"

Lādezers, Limbažu pagasts, Limbažu novads; tāl. 26446476; e-pasts: ladezera_ps@limbazi.lv

8 Limbažu Dūņezers

Limbažu Dūņezers stiepjas gar Limbažu pilsētas R robežu Z–D virzienā un tas atrodas Limbažu pagasta teritorijā. Ezera garums – 4,75 km, lielākais platums – 0,62 km, tā vidējais dziļums – 1 m, lielākais dziļums – 2 m. Dūņezera kopējā krasta līnija apkārt ezeram ir 11,2 km. Dūņezera krasti ir zemi, kūdraini, apauguši ar krūmiem, grūti pieejami. Ietek Donaviņas upīte no Limbažu Lielezera, Raudupīte, strauts un divi grāvji, bet Z galā iztek Svētupe. Ezera gultne ir līdzena, dūņaina, ar ļoti dziļām sapropeļa iegulām. Ezerā mīt līdakas, asari, raudas, ruduļi, karūsas, līņi, plauži, karpas u.c. Limbažu Dūņezers atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā – Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma „Dūņezers” zonā un ezers ir arī Natura 2000 Eiropas nozīmes aizsargājama teritorija. Sažmaugas sadala Dūņezeru četros „plačos”, no tiem galējais Z ir ornitoloģiskais dabas liegums jau no 1977. gada. 30,5 ha lielā Z daļa ir pastāvīga lieguma zona, kurā no ledus izkuššanas pavasarī līdz aizsalšanai rudenī uzturēties aizliegts, lai aizsargātu ligzdojošos un caurlejojošos ūdensputņus. Pārējā ornitoloģiskā lieguma 98,7 ha uzturēties nedrīkst no ledus izkuššanas līdz 30. jūnijam. Ezerā un piekrastes plāvēs ligzdo aptuveni 35 putnu sugas. No 2015. gada 17. decembra Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija nodevusi Limbažu novada pašvaldības valdījumā tās administratīvajā teritorijā esošo Dūņezeru (135,6 ha) un zemi zem tā (148,5 ha). Limbažu Dūņezeru apsaimnieko PA ALDA. Dūņezera A krastā izveidots piebraucamais ceļš ezeram un laivu piestātne.

Ir licencēta makšķerēšana.

Makšķerēšanas licences var iegādāties arī elektroniski

www.epakalpojumi.lv

PA ALDA, Rīgas iela 16, Limbaži LV-4001

Direktors Jānis Remess, Tālr. 26142812, e-pasts – alda@limbazi.lv

Par Dūņezeru ir šāda teika.

Velnam nepatikusi Svētupe nosaukuma dēļ, tāpēc viņš apņēmiens upi pavisam iznīcināt. Reiz tumšā naktī tas salasījies akmeņus un gājis sprostot Dūņezeru, lai tā ūdens netiktu Svētupē. Tikko Velns ar lielu akmeņu nastu sasniedzis ezera krastu, kad gailis iedziedājies visā kaklā. Velns nobijies, nosviedis akmeņus un aizskrējies uz ellī. Pēc tam viņš Dūņezeru nekad neesot sprostojis, bet nosvietie akmeņi vēl tagad atrodoties uz ezera krasta. 556.8260

Dūņezera R krasta D galā atrodas Limbažu pagasta Ozolaines ciemats.

Šī apdzīvotā vieta izveidojusies pēc Otrā pasaules kara pie bijušās Mežmuižas, kad tur iekārtojās padomju saimniecības „Limbaži” centrs. Ciemata apbūvē dominē vairākas daudzdzīvokļu mājas, bet ZR daļā izvietotajās viengimeņu mājas ar saimniecības ēkām. Te ir arī bērnu dārzs un veikals. Visas ēkas pamatā būvētas 1970. gados.

57°31'9", 24°41'11"

Mežmuiža. Iespējams, tā izveidota jau 17. gs. un tā bija Limbažu pilsmuižas blakusmuiža, kas piederēja Rīgas rātei. Rāte to izrentēja. Senākā laika periodā muižiņa apzīmēta ar nosaukumu “Forster”. Šis nosaukums atrodams arī 19. gs. kartogrāfiskajā materiālā. No tā atvasināts vārds “Mežmuiža”, kas lietots jau 20. gs. sākumā. Padomju laikā muižu pilnībā pārbūvēja. 1962. gadā visu veco līdz pat griestiem novāca, uzbūvēja 2. stāvu un iekārtoja tur kabinetus Limbažu sovhoza speciālistiem. Lejas stāvā paplašināja zāli, ieklāja parketu, uzbūvēja skatuvīti, iekārtoja arī kino telpas. Darbu laikā atklājās, ka jau pirms pārbūves ēkā bijusi centrālā apkure.

1993. gadā ēka tika privatizēta un kopš tā laika stāvēja tukša un vandaļu izpostīta. 2016. gadā tā tika no jauna privatizēta.

57°31'28,31", 24°40'43,45"

Dūņezera A krastā atrodas garāžu un mazdārziņu rajons. Šajā krastā Zeļļu ielā 9 atrodas Limbažu Profesionālā vidusskola, kas ar 2014. gada 1. septembri kļuvusi par Rīgas Valsts tehnikuma Limbažu teritoriālo struktūrvienību.

Tālr. 64070188, e-pasts – info@profskola.lv

Atpūtas vietas

Viesu nams” Noriņi”

Tālr. 29827007

www.norini.lv, e-pasts – pirtsnorini@inbox.lv

9 Jumpravdzirnavezers

Jumpravdzirnavezera platība ir 4,5 ha. Ezers ir mākslīgi uzstādīnāts pirms 19. gadsimta, applūdinot Cimeļupes ieleju. Dzirnavezērā ietek Cimeļupe un tā arī iztek uz Mazezeru.

Aizsprosts betonēts ap 1936. gadu. Otrā pasaules kara laikā aizsprosts un tilts tam pāri uzspridzināti, bet pēc kara atjaunoti. 1990. gados aizsprosts atjaunots atkal. Jumpravdzirnavezers ir privātīpašums.

Jumpravdzirnavas iezīmētas grāfa Ludviga Augusta Mellina 1791.–1793. gada Vidzemes kartēs kā Jungfernhof dzirnavas. Pašreizējā

dzirnavu ēka būvēta 19. gs. Tai ir divi stāvu, apakšdaļa mūrēta no laukakmeņiem, 2. stāvs 1943. gadā celts no koka. 1930. gados dzirnavās saimniekoja Teodors Rudzītis. Padomju laikā dzirnavas pārstrādāja labību, darbojoties ar ūdeni un elektrību. Pašlaik tās ir privātīpašums, un 1990. gados atjaunotajās dzirnavās gatavo miežu putraimus un grūbas, rupjā maluma miežu, kviešu un rudzu miltus, kā arī ražo auksti spiestu nerafinētu rapša eļļu pārtikai.

57°28'46,29, 24°35'59,29"

Tālr. 29288688, e-pasts: rapsis@inbox.lv

10 Mazais Purva ezers

Mazais Purva ezers atrodas Saules purva R malā. Krasti zemi, grūti pieejami. Ezera garums ir apmēram 200 m, lielākais platums Z galā ir aptuveni 80 m, tā kopējā platība – 1,3 ha. Blakus DR pusē ir mazs ezeriņš (aptuveni 34 x 43 m). Mazais Purva ezers ar Saules purvu atrodas VAS „Latvijas Valsts meži” piederošā teritorijā.

57°26'6,14" 57.4350412; 24°51'0,94" 24.8502617

Mazezers

Mazezera platība ir 5,3 ha. Ezera garums – 0,34 km, vidējais dziļums 5,6 m, maksimālais – 15,2 m. Ezeram ir lēzeni D un R malā grūti pieejami krasti. ZA krastā novākti krūmi un šī puse ir makšķerniekiem labi pieejama. Gultne ir dūpaina, dūņu slānis līdz 1 m. Mazezerā DA galā ietek Bebrīšupīte un Cimeļupe, bet ZR pusē iztek Baurupe uz Riebezeru. Mazezerā mit lidakas, raudas, mailītes, rudulji, auslejas, liņi, asari, plauži, vēdzeles, karūsas, ķīši, plīči, viķes, zandarti un vēži. Ezerā ir licencēta makšķerēšana. Mazezeram ir privātā ezera statuss.

Jumpravmuižas ezeru virknes apsaimniekotāju biedrība:

*Vija Bērziņa, Lāde, „Jumpravmuiža”, Limbažu pagasts, Limbažu novads
Tāl. 26302213, e-pasts – jumpravmuiza@inbox.lv*

Atpūtas vietas

Kempings „Jumpravmuiža” – telšu un treileru vietas, peldvietas, ugunsurku vietas, pirts, makšķerēšana, laivu noma. Ir pieejamas kempinga mājiņas, elektrības pieslēgums, ūdens velosipēds, pontona laipa makšķerniekiem.

57°28'47,95", 24°35'48,24"

Lāde, „Jumpravmuiža”, Limbažu pagasts, Limbažu novads

Tāl. 28349009, 26302213, 26487188, 64050654

e-pasts – jumpravmuiza@inbox.lv

Kultūrvēsturiskie objekti

Jumpravmuiža – apdzīvota vieta Mazezera A pusē. Rakstītos avotos pirmo reizi minēta 15. gs. Topošo muižu 1468. gadā Rīgas arhibīskaps iekāpāja cisterciešu mūķeņu Svētās Dievmātes un Jaunavas Marijas klosterim. No tā arī radies muižas nosaukums Jungfernhof. Šo muižu, kas jau piederēja Heinriham Hastferam, tāpat kā visu bijušo Limbažu pils apgabalu, 1621. gadā Zviedrijas karalis Gustavs Ādolfs uzdāvināja Rīgas pilsētai. Ap 1641. gadu Jumpravmuiža tika pievienota Lādes muižai – Ladenhof mit Jungfernhof un kļuva par tās paligmuižu jeb pusmuižu. Jumpravmuižai piederēja arī ūdensdzirnavas. Jumpravmuižā dzīvoja Lādes muižas pilnvarotais uzraugs. Kungu māja bija akmens mūra ēka, kas sastāvēja no četrām istabām ar lielu maizes krāsni un tumšu virtuvi. 19. gs. vidū Jumpravmuiža ar visām dzirnavām tika atdalīta no Lādes muižas un kļuva par patstāvīgu Rīgas pilsētas nomas objektu. 1890. gadā Pēteris Grigulis visu Jumpravmuižas kompleksu nomājis no Rīgas pilsētas un viņa laikā dzīvojamai mājai tika piebūvētas divas lielas istabas un pagrabs. 1920. gados pusmuižiņa tika sadalīta atsevišķās nomas vienībās un P. Grīguļa ģimenes apdzīvoto dzīvojamo māju ar visu saimniecību nosauca par Bajāriem. Jumpravmuižas iedzīvotāji un apkārtnējo māju zemnieki atbrīvojās no Rīgas pilsētas valdījuma 1930. gadu vidū, kad Latvijas valdība pārņēma Limbažu apkārtnes zemes valsts fondā un tai vietā Rīgai atdeva pilsētai tuvumā esošos mežus.

57°28'47,66", 24°35'53,19"

Arvids Grigulis (1906. g. 12.X–1989. 5.V) dzimis Jumpravmuižā pusmuižas nomnieka Pētera Grīguļa ģimenē. 1925. gadā viņš beidza Limbažu vidusskolu. A. Grigulis bija latviešu rakstnieks un literatūrzinātnieks, Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas (LPSR) Zinātņu akadēmijas akadēmiķis, LPSR Tautas rakstnieks. Viņa mūža devums ir 11 dzejas krājumi, 11 lugas, divas esejas un romāni „Cilvēki dārzā” (1940) un „Kad lietus un vēji sitas logā” (1964). Rakstniekam izdoti arī kopotie raksti 7 sējumos (1963 – 66).

Dabas liegums „Dziļezers un Riebezers”

Dabas liegums „Dziļezers un Riebezers” aizņem 353 ha un ir valsts aizsardzībā kopš 1977. gada. Izveidošanas pamatojums ir subglaciālo iegultņu ezeru sistēma. Abus ezerus ietver ošu, skujkoku un jauktie meži. Dabas liegums ir izcila nogāžu un gravu mežu aizsardzības vieta. Nogāzēs dominē osis un goba. Liegums noteikts kā Eiropas nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorijai Natura 2000 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā.

12 Dziļezers (Domeru) ezers

Tā platība ir 32 ha. Ezeru garums ir 1,6 km, platums – 0,24 km. Vidējais dziļums – 12,4 m un maksimālais dziļums – 32,1 m. Dziļezers ir viens no dziļākajiem ezeriem Latvijā. Neapdzīvotajā A krastā aug jauktu koku mežs, tur ir arī Mandžūrijas valriekstu koku stādījumi. Ezeru krasti slīpi, dažviet stāvi, bet abos galos zemi. Z galā ietek strauts, savukārt aiztek ūdens pa nelielu 4 m garu kanālu uz Riebezera. Arvīds Grigulis savā grāmatā „Labvakar, Kamila!” 253. lpp. raksta: – Lai varētu iekļūt no viena ezera otrā, pāri šaurajai zemes joslai izraka kanālu, ko iedēvēja par Mazupīti... Dziļezera gultne smilšaina, vietām ar oļiem. Z galā dūņas līdz 0,4 m biezā slāni. No 1979. līdz 1982. gadam kolhozs „Carnikava” ezerā nožogojumos audzēja varavīksnes foreles. Ezerā mīt lidakas, asari, raudas, ruduļi, plauži, vēdzeles, liņi, karūsas, viķes, auslejas, grunduļi, akmeņgrauži, platgalves un arī vēži. Gandrīz katru gadu zivju krājumi tiek papildināti. Ir licencēta makšķerēšana un vēžošana. Privāto ezeru apsaimnieko SIA „Dziļezers” (Limbažu pag., „Priedītes”). Ir iekārtotas telšu vietas, ugunsgrūdu vietas un laivu noma, piedāvā pārvietojamās pirts nomu.

57°30'7,53", 24°34'53,08"

Par Dziļezera rašanos ir šāda teika. *Tagad tur, kur Lādes pagastā pie Domeru mājām atrodas Dziļezers, agrāk bijis liels mežs. Kādreiz siena plāvējiem pļaujot, uznācis tāds lietus, ka gāzis kā ar spaiņiem. Ļaudis salīduši gubās, bet tas nelīdžējis. Tumšais mākonis slīdējis uz leju, aizvien vēl gāzdams lietu. Mākonis uzslīdējis uz meža, bet otrā dienā tur bijis dziļš ezers. Ļaudis to nosaukuši par Dziļezeru. Ezers ir bagāts ar zivīm un vēžiem, bet zvejnieki tur nevar zvejot, jo, kā jau uz meža uznākušam ezeram, tam daudz ozolu un citu koku apakšā, no kuriem daži ūdenī palikuši melni un spīdīgi.* 648.1753

Dziļezera-Riebezera dabas taka atrodas dabas liegumā „Dziļezers-Riebezers”, kopējais tās garums ir aptuveni 5 km. Tā ir iestaigāta taka, atsevišķos mītrākos posmos aprīkota ar šauru dēļu laipu. Taka ved pa šauru zemes strēli, kas atdala abus ezerus un vietām tā ir apmēram 4 m plata, kā arī gar Dziļezera A krastu. Tur taka ir diezgan brikšņaina. Abus ezerus ietver ošu, skujkoku un jauktie meži, aug daudz kadiķu.
57°30'27,51", 24°34'48,32"

*Kontakti: SIA „Dziļezers”, Limbažu novads, Limbažu pagasts, Kalnāres, „Priedītes”
Jānis Šporns – tālr. 26179055, Jolanta – tālr. 26725875
www.dzilezers.lv, e-pasts – dzilezers@inbox.lv*

B Riebezers (Nauduļu) ezers

Šo ezeru no Dziļezera šķir vietām 4–50 m plata un 3–5 m augsta kokiem apaugusi zemes josla. Riebezers ar 82,2 ha platību ir lielākais no abiem ezeriem. Tā garums ir 2,75 km, platums – 0,44 km. Ezera vidējais dziļums ir 6,2 m, bet maksimālais dziļums – 12,8 m. Riebezera raksturīga slaida D–Z virzienā izstiepta konfigurācija ar slīpiem, vietām stāviem krastiem sānmalās un zemākiem, kūdrainiem abos galos. Ietek Baurupite no Mazezera un neliels kanāls no Dziļezera, Z galā iztek Vitrupe. Ezera gultne smilšaina, ar daudziem akmeņiem un vietām ar dūņu kārtu (lidz 0,6 m). Lielākie dziļumi atrodas abos ezera galos: Z galā ir aptuveni 11 m, bet D galā apmēram 13 m dziļš. Šajā ezerā sastopamas lidakas, asari, raudas, liņi, karūsas, vēdzeles, viķes, auslejas, plauži. Ir licencēta makšķeršana.

*Kontakti: Jumpravmuīžas ezeru virknes apsaimniekotāju biedrība
Vija Bērziņa, tālr. 26302213*

*Lāde, „Jumpravmuīža”, Limbažu pag. Limbažu novads, LV-4011
e-pasts – jumpravmuiza@inbox.lv*

Riebezera laivas

*Senriebe, Limbažu pag., Limbažu nov., tālr. 26593598, 29324187
riebezeralaixas@gmail.com*

„Dimzas” – laivu noma

J. Miklāvs – tālr. 26535922, 29797180

LIMBAŽU PAGASTS

14 Sāruma (Sārmes) ezers

Sāruma ezers atrodas Pārgaujas novada Straupes pagastā, bet ZR gals un A mala robežojas ar Limbažu novada Limbažu pagastu un te atrodas atpūtas kompleksi – “Sāruma” un “Paegli”. Ezeram ir iegarena, ličiem un pussalām bagāta konfigurācija. Krasti lēzeni, dažas vietās smilšaini, oļaini, labi pieejami. Garenvirzienā stiepjas asveida grēda, ZR galā veidojot Pipakalnu ar turpinājumu ezera gultnē – Lielo salu (12 ha), Ķirasalu (1,3 ha) un Lazdu salu (0,3 ha). Ezera centrālajā daļā ir pussala, uz kuras atrodas Sāruma kempings. Ezera gultne līdzena, smilšaina, vietām oļaina. ZR galā ietek Nabes upīte, trīs strauti, vairāki grāvji un daudz avotu, bet DR galā iztek Nabes upīte, kas ietek Braslas upē. Sāruma ezera platība ir 198,1 ha. Tā garums – 2,8 km, bet lielākais platums – 0,95 km. Ezera vidējais dziļums – 2,3 m un maksimālais – 6 m. Kopējā krasta līnija apkārt ezeram – 10 km. Zivis: līdakas, asari, raudas, plauži, karpas, zandarti, zuši, ruduļi, karūsas, līņi, plīči, grunduļi, vēži.

Atpūtas vietas

Atpūtas komplekss „Sāruma” – atpūta uz pussalas ezera vidū. Telšu un treileru vietas, peldvieta, pirts, ugunsкура vietas, sporta laukumi, laivu noma, makšķerēšana, kempinga mājīņas.

57°25'10,01"; 24°49'50,47"

„Salas”, Kaijciems, Limbažu pagasts, Limbažu novads, LV-4011

Tāl. 28366416, 64030197, e-pasts – atputas.sala@gmail.com

www.saruma.lv

Atpūtas komplekss „Paegli” atrodas Sāruma ezera ZR galā. Te tiek piedāvātas kempinga mājīņas, laivu noma, makšķerēšana, peldvieta, telšu vietas, treileru vietas, ugunsкура vietas, sporta laukumi, bērnu rotaļu laukums.

57°25'37,19"; 24°48'21,96"

“Paegli”, Kaijciems, Limbažu pagasts, Limbažu novads, LV-4011.

Tāl. 29819364, 26173654

www.pazemesezeri.lv

Kaijciems (agrāk Sārumi) izvietojies Limbažu pagasta DA Sāruma ezera Z krastā. Šī apdzīvotā vieta veidojas no vairākām atsevišķām viensētām abpus ceļam. Kaijciemā ir veikals.

57°26'6"; 24°48'44"

Par Sāruma ezeru ir šāda teika. *Sen pagājušā laikā Sāruma ezers bijis pavisam bagāts ar zušiem. Tos ķēruši gan cilvēki, gan ļauni gari, gan arī pat velni. Velni parasti vārījuši zušus kādā avotā, kuru uzmeklējuši turpat ezera krastā. Zem avota velni uzkurinājuši no elles atnestu uguni, un ūdens avotā vārījies tik ilgi, kamēr uguns nopūsts vai aiznests uz elli. Kādreiz vecie velni veduši jaunos velniņus apskatīt pasauli. Sāruma ezerā viņi ķēruši zušus un tos vārījuši kādā avotā Okšu māju tuvumā. Uguns zem avota labi dedzis, un avota ūdens arī kārtīgi vārījies, bet, par nelaimi, Okšu mājas cūkas uzbrukušas velniem. Mazie velniņi, pirmo reizi ieraugot cūkas, nobijušies un pavisam steidzīgi ieskrējuši ezerā. Velniņu māte, savus bērnus žēlodama, arī ieskrējusi ezerā pie saviem bērniem. Vecais velns, redzēdams, ka lieta nav laba, pat uguni nenopūšot, arī ieskrējies ezerā. Drošā vietā atrazdamies, viņš pacēlis galvu virs ūdeņa un cūkām uzsaucis „Ušas, burri!” un tad ar tādu sparū iesviedies ūdenī, ka virs ūdeņa pacēlušās dūņas, kas ar laiku apaugušas ar ašķiem. Vēl tagad saliņa tiek saukta par Velna saliņu un tur augušie ašķi par velna sariem. Vecais velns, steigā skriedams uz ezeru, aizmirsis nopūst zem avota degošu uguni. Tā vēl tagad zem Okšu mājas avota deg velnam kurināts uguns un avotiņa ūdens vārās bez pārtraukuma nakti un dienu. 556,14022.*

15 Skujas ezers

Skujas ezera platība ir 16,6 ha. Ezera garums ir aptuveni 0,7 km, platums apmēram 0,3 km. Vidējais dziļums – 5,5 m un maksimālais – 15,2 m. Dibens dūņains (to slānis reizumis līdz 3 m), vietām mālains. Skujas ezera krasti lēzeni, dažās vietās 2 m un augstāki krasti. D un DR malā krasti ir zemi un tie pārplūst. Ezerā ietek Kranupīte un Reinupe no Lādes ezera, kā arī vairāki novadgrāvji. Iztek Upmaļu upīte uz Auziņu ezeru. Skujas ezerā mit lidakas, asari, plauži, liņi, mailītes, auslejas, viķes, karūsas, akmeņgrauži, vēdzeles, platgalves, zandarti. Skujas ezeram ir privātā ezera statuss. *57°27'38,71", 24°36'50,43"*

Lādes ciemats izvietojies Skujas ezera A malā. Apdzīvotā vieta izveidojusies pie kādreizējās Lādes pagasta valdes. Ciematu veido galvenokārt tipveida vienģimeņu dzīvojamās mājas ar saimniecības ēkām.

Sabiedriskais centrs „Lādes Vītolī” atrodas Lādes ciematā un to atklāja 2011. gada 3. jūnijā pēc vecās pagastmājas renovācijas. Šajā ēkā atrodas Lādes bibliotēka un zāle sabiedriskām aktivitātēm. Iedzīvotāju vajadzībām pieejamas dušas un veļas mašīna. *57°27'50,65", 24°37'10,38"*

16 Brenkūžu ezers

Brenkūžu ezers atrodas aptuveni 2 km uz Z no Pociema centra. Tā vidējais dziļums ir 1,9 m, maksimālais – 2,5m. Ezers ir uzstādīnāts uz Plānupītes un tā platība ir 13,9 ha. Brenkūžu ezeru norobežo divi dambji: D galā dambis norobežo ezeru no uzpludinātā zivju diķa, kas pieder vairākiem privātiem apsaimniekotājiem un Katvaru pašvaldībai. Šajā dambī iebūvēta caurule, pa kuru ūdens ietek no zivju diķa ezerā, bet pie Z gala dambja ir mienīķis, ar ko regulē ūdens līmeni Brenkūžu ezerā. Te uz Lūdiņupi iztek Plānupīte. Abi dambji ierīkoti 1970. gadu vidū. Ezera Z galā ir četras peldošas salas, kas noenkurotas. Ezera krasti ir lēzeni un grūti pieejami, tā dibens ir dūņains. Šajā ezerā mīt raudas, līņi, karūsas, asari un lidakas. Brenkūžu ezers ir privātīpašums.

57°36'52,35", 24°51'35,38"

Pociema muižas laikos ezera ZA krastā bijis muižas alus brūzis, par ko liecina bijušās ēkas pamatu vieta.

Brenkūžu ezera ZA krastā aug 2 bērzi– dižkoki:

“Katrīnieku” pirmais bērzs – 3,72 m,

Otrais “Katrīnieku” bērzs – 3,05 m apkārtmērā.

Turpat netālu ir “Katrīnieku” daudzstumbru mežābele, kurai trīs stumbri pārsniedz dižkoku apkārtmēru – 2,68 m, 2,03 m, 2,01 m, bet tai blakus

“Katrīnieku” mežābele 3,02 m apkārtmērā.

“Katrīnieku” osis – 3,84 m. Tas aug “Katrīnieku” mājas pagalmā.

17 Katvaru ezers (Vannišu ezers, Pepītis)

Katvaru ezera, kas atrodas 91,7 m v. j. l., platība ir 64,7 ha, garums Z–D virzienā – 1,5 km, lielākais platums – 0,7 km. Ezera vidējais dziļums – 1,6 m, maksimālais – 3,2 m. Krasti galos zemi, kūdraini, pārplūstoši, Z un ZA pusē – mežs. D galā, kur noteka-straits uz Braslu, pie ceļa Limbaži – Ozolmuiža uz strausta izveidots betonēts menīķis ar koka aizvāriem un caurtekām ūdens līmeņa regulēšanai ezerā, kura līmenis pacelts par 30 cm. Krasta līnija apkārt ezeram ir 3,9 km. Ezera dibens vietām smilšains, vietām dūņains (dūņu kārtā līdz 1 m). Tam ir nedaudz ličota konfigurācija, orientēta Z–D virzienā. Apkārējais reljefs viegli viļņots. Z un R malā ir bijusi dzelzceļa Rīga – Rūjiena maģistrāle, uz kuras no Limbažiem līdz Katvaru ezeram ierikota 7 km gara velotaka. Ezera Z galā 0,5 km attālumā paceļas 111,4 m v. j. l. augstais Skaisterkalns. Katvaru ezers ir zivim bagāts. Te mīt lidakas, asari, raudas, līņi, karūsas, zandarti, grunduļi un ielaisti arī karpu mazuļi. Katvaru ezeru apsaimnieko biedrība „Katvaru ezers”. Ir licencēta makšķerēšana, arī iekārtotas telšu un ugunsкура vietas.

57°33'36,17"; 24°48'0,94"

Kontakti: „Purmalji”, Katvaru pagasts, Limbažu novads, LV-4061

Jānis Krūmiņš, tālr. 29425534

e-pasts – katvaruezers@inbox.lv

Par Katvaru ezera izcelšanos ir vairākas teikas. *Vannišu ezers atrodas Katvaru muižas tuvumā, tāpēc tas arī nosaukts par Katvaru ezeru. Dievs šo ezeru radījis skaistu un apaļu, bez robām, vairāk vannīša skatā. Ļaudis par viņa apaļo skaistumu ļoti priecājušies, kas Velnam pavisam nepaticis. Reiz naktī, visiem guļot, Velns izrobojis ezera skaistos krastus. Dievs par to apskaities un aiztriecis Velnu uz elli, bet ezera krasti palikuši ar Velna izrobojumiem vēl līdz šai dienai.* 556. 11701

Cita teika: *Kur tagad viņš skaistais Katvaru ezers, agrāk bijusi tikai auglīga ieleja. Tur aris arājs. Tad pēkšņi pa gaisu laidusies vārna un liels mākonis. Vārna kliegusi, ka ezers nāk. Arājs aizbēdzis, bet arklis palicis. Un tagad uz arkla zvejnieki plēšot tīklus.* 453. 1787

Kultūrvēsturiskie objekti

Katvaru muiža atrodas Katvaru ezera A krastā. Vēstures gaitā no 14. gs. muižai ir bijis daudz saimnieku. Tā piederējusi gan Mengdenam, gan Kampenhauzenam dzimtai, gan citiem īpašniekiem. Kāds no daudzajiem muižas saimniekiem 18. gs. uzcēla diezgan plašu un greznu kungu dzīvojamu namu. No 1806. gada muižu īpašumā iegūst Kristians fon Cimmermans. Viņa laikā modernizēta kungu dzīvojamā ēka, apmūrojot to ar sarkaniem ķieģeļiem.

Pēdējais muižā valdīja barons fon Zommers (1824–1920). Katvaru muižas ēkā ilgus gadus bija skola. 1920. gadā pilnī tika izvietota sešgadīgā pamatskola, bet no 1945. līdz 1958. gadam bija septiņgadīgā pamatskola. Līdz 1972. gadam pamatskolas bērni mācījās paralēli ar 1959. gadā izveidotās Katvaru speciālās internātskolas audzēkņiem, pēc tam klases ar parasto mācību programmu likvidēja. Pašlaik speciālā internātskola iekārtojusi padomju laikā celtā ēkā, kas atrodas netālu no muižas dzīvojamās ēkas. No 2009. gada Katvaru muižas ēkas ir privātpašums.

57°33'26,99"; 24°48'2,10"

KATVARU PAGASTS

Katvaru parks. Pie muižas Katvaru ezera krastā izveidots skaists itāļu stila parks ar speciāli veidotām divām terasēm. Parka kopplatība 22 ha. Parkā ir vietējās koku un krūmu sugas un ir arī aptuveni 25 eksotiskas koku sugas. Interesantas ir liepu alejas, no kurām pati grandiozākā ir augšējās terases 4–5 m resno un līdz 40 m garo milzu liepu aleja. Neaizmirstamākais no visiem Katvaru parka stādījumiem ir ziemeļu labirints ar ļoti īpatnēji veidotām liepām, caur kuru lapotni vasarās nav saskatāmas debesis. Te uzņemti skati filmām „Tauriņdeja” un „Tās dullās Paulīnas dēļ”.

Ezera piekrastē 2013. gadā izbūvēta labiekārtota pludmale, bērnu atrakciju laukums un gar ezera malu – pastaigu taka ar mulčas segumu, arī divas laipas un ugunsкура vieta. Šo piekrasti un parku apsaimnieko Katvaru pagasta pārvalde.

Parkā, ezera krastā, atrodas piemiņas zīme represētajiem Katvaru pagasta iedzīvotājiem. Akmeņi iekalti vārdi: “Es sapni par Dzimteni pagalvi likšu”.

57°33'30,27"; 24°47'59,39"

Atpūtas vietas

Viesu māja „Upītes” – aptuveni 2 km no Katvaru ezera. Piedāvā pirti ar dīķi, slotiņām, kamīnzāli, brīvdienu māju ar saunu un trim guļamistabām (20 guļtas), banketa zāli 50 personām, virtuvi, atklātu terasi ar daļēju nojumi, trīs labiekārtotas divvietīgas istabiņas atsevišķā ēkā. Iespējami treilera pieslēgumi, ir telšu vietas, piknika vieta, peldvieta pirts dīķī, makšķerēšana un sporta laukumi un ugunsкура vietas.

57°32'53,6"; 24°48'57,4"

Tāl. 29173053, 29343121

Katvaru pagasts, Limbažu novads

www.upites.lv; e-pasts – edmundssluka@inbox.lv

„Purmalis” – telšu vietas, peldvieta, grils, nojume ar galdiem.

Katvaru pagasts, Limbažu novads

57°33'36,17"; 24°48'0,94"

Jānis Krūmiņš, tāl. 29425534

Katvaru pagasts, Limbažu novads

e-pasts – katvaruezers@inbox.lv

18 Katvaru Linezers

Katvaru Linezers tāpat kā Katvaru Melnezers atrodas aptuveni 2 km no Tiegažu ciemata. Starp Linezeru un Katvaru Melnezeru ZR un DA virzienā stiepjas Skaisterkalns ar augstumu tā centrālajā daļā 111,4 m v.j.l. Tas atdala abus purvus vienu no otra. Katvaru Linezers ir neliels purva ezers ar 200 m garumu un 150 m platumu. Ezera krasti ir zemi, purvaini un grūti pieejami. Linezers pieder vairākiem privātpašniekiem. Linezerā ir viena laipa.

57°34'24,39", 24°47'22,32"

19 Katvaru Melnezers

Katvaru Melnezers atrodams aptuveni 2 km uz A no Tiegažu ciemata Melnezera purvā. Tā vidējais dziļums ir 1,6 m, maksimālais – 2,5 m. Ezera platība ir 15 ha. Ezera krasti ir zemi, bet pietiekami stingri. Ezeram var apiet apkārt pa labi iestaigātu makšķernieku taku. Līdz pašai ūdens malai aug lieli koki – bērzi un priedes. Ezera dibens ir dūņains (dūņu slānis 3 m un vairāk). Visapkārt ir purvs ar sikām priedītēm un dzērvenājiem. No ezera iztek grāvis uz Katvaru ezeru un Lūdiņupes pieteka Sprīčupīte, bet ietek astoņi meliorācijas grāvji. Ezerā sastopami asari, karūsas un lidakas. Melnezers ietilpst VAS „Latvijas Valsts meži” apsaimniekojamajā teritorijā. Melnezera D galā ZR un DA virzienā stiepjas Skaisterkalns ar augstumu 111,4 m v. j. l.

57°34'54,22", 24°47'50,12"

20 Ārciema dzirnavezers

Ārciema dzirnavezers atrodams blakus Ārciema muižas parkam. Tā platība ir 6,8 ha, garums ir aptuveni 660 m un platums – 120 m. Ezers mākslīgi uzpludināts 20. gs. sākumā reljefā ieplakā. No tā iztek strauts uz Pērļupi. Ārciema dzirnavezers ir privātpašums.
57°39'31,55", 24°46'47,40"

Dzirnavu ēka atrodas Ārciema dzirnavezera DR galā un te ir arī aizsprosts. Latvijas brīvvalsts laikā dzirnavu īpašnieks bija Fridrihs Cakars. Viņa darbības laikā dzirnavas darbojās gan ar ūdens, gan arī ar tvaika spēku. Dzirnavās bija ierīkota arī koku zāģētava. Otrā pasaules kara laikā aizsprosts saspirdzināts, bet pēc kara atjaunots. Ap 1950. gadu dzirnavas pārstājušas darboties ar ūdeni. Pašlaik dzirnavas ir pamestas un izdemolētas.
57°39'35,3" 24°46'30,8"

Ārciema parks (8,1 ha). Parka reljefs ir nolaidens pret dzirnavezeru. Ārciema parks stādīts laika posmā starp 1902. un 1914. gadu. Šis ir viens no visjaunākajiem muižas parkiem Latvijā. Tas ir ainavu parks dzirnavezera krastā ar 21 vietējo un 37 svešzemju koku un krūmu sugām. Savdabīgākās ir pelēkais valrieksts, Sibīrijas baltegle, Tatārijas kļava, parastais etiķkoks, no vietējām sugām stādījumu pamatā daudz liepu, kā arī ozols, kļava, vikсна un osis. Parks ir Pāles pagasta pašvaldības īpašums un tas ir daļēji kopts – lielākajai parka daļai novākts apaugums.

Ārciema muiža. Ārciema (Erkul) muiža laika gaitā piederējusi vairākām dzimtām. No 1505. līdz 1531. gadam tā bijusi fon Aderkasu valdījumā, pēc tam piederējusi Mihaelam Netkenam, tad baroniem Tizenhauzeniem, no 1690. gada brīvkungiem fon Mengdeniem, bet no 1828. gada līdz 20. gs. sākumam – grāfu Mellinu dzimtai. Pēdējais muižas īpašnieks bija Bernds Mellins. Pastāv nostāsts, ka muižas kungu māja te nekad nav bijusi. Vispirms uzceltas saimniecības, ražošanas un kalpu mājas, izveidots parks un visbeidzot īsi pirms Pirmā pasaules kara tikuši sagādāti materiāli kungu dzīvojamajai mājai. Pēc agrārreformas 1920. gadā muiža tika atņemta tās īpašniekiem un 1814 ha zemes sadalīja 101 gabalā, ko piešķīra jaunsaimniekiem.

Ārciema muižas klēts. Netālu no parka ZR virzienā ceļa malā saglabājusies 19. gs. celtā muižas klēts. Pašlaik klēts ir privātpašums.

Tautas nams. Ārciema dzirnavezera krastā redzams 20. gs. 30. gados celtais nams, kas kolhozu laikos izmantots kā kantoris. Tur bijis arī pasts, kultūras nams un bibliotēka. Stāsta, ka šī ēka esot uzcelta no būvmateriāliem, kas īsi pirms Pirmā pasaules kara bijuši sagādāti muižas pils celtniecībai. Pašlaik ēka ir privātpašums, tā ir pamesta un izdemolēta.

21 Pāles (Vētras) ūdenskrātuve

Pāles ciemata A pusē uz Pērļupītes 1980. gadu sākumā uzpludināta ūdenskrātuve. Pāles ūdenskrātuve ir interesanta un pievilcīga ar savu mežonīgo dabu. Ūdenskrātuves ZR galā izveidots apmēram 200 m garš dambis ar slūžām, pa kurām Pērļupe turpina savu tecējumu. Pati ūdenskrātuve ir aptuveni 1,6 km gara, tās lielākais platums Z daļā ir apmēram 0,3 km. Ūdenskrātuves platība ir 32 ha, tās vidējais dziļums – 2,6 m un maksimālais – 4,6 m. Gultne smilšaina, vietām dūņaina, krasti stāvi, apauguši ar kokiem un krūmiem. Te mīt breksi, liņi, lidakas, karpas, zandarti, asari, karūsas. Pāles ūdenskrātuvi apsaimnieko mednieku un makšķernieku biedrība „Pāle”. Ir laipas makšķerēšanai un ugunsкура vieta. Pāles ūdenskrātuvē ir licencēta makšķerēšana. Licences var iegādāties Pāles veikalā un pie Dzintara Kalniņa.

57°42'13,56", 24°40'34,66"

Kontakti: Dzintars Kalniņš – licences un laivu noma
Pāle, „Braslas”, Pāles pagasts, Limbažu novads, LV-4052
Tāl. 28762550, 64032052, 26372262

Pāles ciems izvietojies ūdenskrātuves R krastā un ir Pāles pagasta centrs ar vairākām daudzdzīvokļu mājām un tipveida viengīmeņu dzīvojamajām mājām ar saimniecības ēkām, kas celtas padomju gados. Pāles ciemā ir 2 veikali un diskobārs “Province”.

Pāles pamatskola atrodas Pāles ciemā. Pamatakmens tai ielikts 1935. gadā, bet 1936. gada rudenī mācības sāka 217 skolēni. Šajā skolā bērni vēl joprojām iegūst pamatizglītību. *Skolas ēka celta pēc arhitekta Arnolda Čuibes projekta.*
57°41'46,17", 24°40'23,52"

SKULTES PAGASTS

22 Aģes dzirnavezers

Aģes dzirnavezers atrodas uz Aģes upītes aptuveni 10 km no Aģes ietekas jūrā. Tā platība ir 1 ha. Ezers ar stāvjiem krastiem ir mākslīgi uzstādīnāts, tā limeni regulē ar aizsprosta aizvariem. Dzirnavezērā mīt lidakas, karūsas, karpas, sapali, liņi. Ezers ir Skultes pagasta pārvaldes īpašums.

57°19'37,64", 24°29'41,63"

Aģes dzirnavas. Dzirnavu ēkas esošā jaunākā daļa, kas būvēta 1885. gadā, piedereja Oto un Lilijai Grēvēm. 1939. – 40. gada Konversācijas vārdnīcā ir ziņas, ka dzirnavās strādāja četri strādnieki un te mala graudus, kārsa un vērpja vilnu. Skultietes Krūzes Minnas atmiņās minēts: Grēvu dzirnavas atradās pie Aģes upes, kas šajā vietā ir aizsprostota. 1928. gadā dzirnavās taisīja putraimus, mala miltus, kārsa vilnu, vērpja dziju, krāsoja dziju un drēbes, vēla un šķērēja audumus. Dzirnavas vēl kādu laiku darbojās arī pēc Otrā pasaules kara, tur tika ierīkota neliela elektrostacija un kokzāģētava. Padomju gados dzirnavu ēka bija izdemolēta, bet pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Grēvju dzimtas īpašnieki atjaunoja ēkas vēsturiskā izskatā. Tagad dzirnavās darbojas maza hidroelektrostacija ar trīs turbīnām, kas ražotas 1923., 1925. un 1926. gadā. Skultes HES savu darbību sāka 2000. gadā ar vidējo jaudu 15 kW gadā, kas tiek ievadīti Latvenergo tīklā.

57°19'36,09", 24°29'40,44"

Kontakti: z.s. „Aģes dzirnavas”

Skultes pagasts, Limbažu novads, LV-4025

Tāl. 29183736, 29186033

www.agesdzirnavas.lv, e-pasts – juris_greve@inbox.lv

23 Bezdibens

Šis ezeriņš atrodas ceļa Limbaži—Stiene—Dūči labajā pusē starp Kalnkrogu un Ezermalu mājām. Tas atrodas privātīpašuma teritorijā un no ceļa labi saskatāms. Vietējie stāsta, ka ezers bijis stipri lielāks, bet 1959. gadā tika iztaisnota Mazupīte, lai novadītu Stienes purva ūdeņus uz Bezdibenu. Upīti izraka tieši gar ezera A un D malu, to apliecot, bet ezeriņa D galā izraka grāvi uz Mazupīti. Tad ūdens līmenis stipri pazeminājies un ezers sācis aizaugt. Par šo ezeriņu stāsta, ka dziļumu tam nevarot izmērīt, tādēļ tas tiek saukts

par Bezdibenu un arī par Velna mājokli. No paaudzes uz paaudzi pārmantots nostāsts, ka te nokritis meteorīts un tā radies ezers. Ceļa pretējā pusē saskatāmas četras mazas lāmiņas ar ūdeni, kas arī varētu būt radušās sakarā ar šo nostāstos pieminēto meteorītu.

57°24'16,25", 24°30'32,30"

Par šo Bezdibenu ir arī teika. *Velns nakti staigājis apkārt, un, ja ieraudzījis cilvēku, tad skrējis pa kalnu uz leju un ezerā iekšā. Reiz nesis naudas lādi, kas nogrimusi ezerā.*

24 Augstrozes Lielezers

Augstrozes Lielezera vidējais dziļums ir 2,3 m, bet maksimālais dziļums – 4,2 m. Ezera platība ir 400 ha, tā garums ir 2,27 km, bet vidējais platums – 2,3 km. Kopējā krasta līnija apkārt ezeram ir 9,52 km. Lielezera dibens vietām ir smilšains, vietām dūņains un akmeņains. Ezera ZR un Z krasti ir zemi un kūdraini, jo te plešas Madiešenu purvs, bet DA piekraste pussalas galā – stāva un akmeņaina. Te atrodas arī 124,7 m augstais Lauvaskalns. Krasti pārsvarā aizauguši ar krūmiem un gar ezera krastu stiepjas niedru josla. Ūdens apmaiņa ir lēna, jo ietek Stopuru, Beikas un vēl seši grāvji, bet Kvītes līci iztek strauts uz 0,5 km attālo Mazezeru. Augstrozes Lielezers ar Madiešenu purvu un apkārtējo piekrastes teritoriju ar nelieliem izņēmumiem atrodas VAS „Latvijas Valsts meži” apsaimniekojamajā teritorijā. Augstrozes Lielezers, Madiešenu purvs, Lauvaskalns iekļauti Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma „Augstroze” zonā un ir Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā Natura 2000 teritorija. Ezerā mit lidakas, asari, zandarti, raudas, auslejas, plauži, karūsas, liņi, akmeņgrauži, zandarti, tur ielaistās arī karpas un sudrabkarūsas.

Augstrozes Lielezeru apsaimnieko PA ALDA. Ir licencēta makšķerēšana.
57°31'8,41", 25°0'44,76"

PA ALDA bāzes vietā “Griezes” – laivu noma. Tālr. 29240298

PA ALDA, Rīgas iela 16, Limbaži, LV-4001; tālr. 26142812

Makšķerēšanas licences var iegādāties arī elektroniski

www.epakalpojumi.lv

Par Augstrozes ezeru ir šāda teika. Čīgāns par aitu zādzību nosēdējis vienu gadu cietumā. Nācis atpakaļ uz Umurgu meklēt savus piederīgos. Cietumā zābaki sakaltuši un berzuši kājas. Čīgāns izsaucis: „Ja Dievs man nedod zirgu, tad lai pats Velns man vienu atsper!”. Kā šos vārdus izteicis, tā tuvojies melns zirgs ar iemauktiem galvā, kas mierīgi ļāvis uzkāpt mugurā. Līdz Augstrozes kalnam viss iet labi. Te zirgs paceļas gaisā un dodas uz Augstrozes ezeru. Čīgāns sit ar džindžalu, bet tas neko nelīdz. Zirgs ar čīgānu jau laižas ūdenī. Čīgāns, nāvi acu priekšā redzēdams, zvēlis ar džindžalas kātu zirgam krustu pār galvu un saucis: „Ka tevi zili melni pērkonu nospertul!”. Zirgs arī palaidis čīgānu. Tas ezera krastu sasniedzis un atskatījies. Velns iz ūdens izbāzis galvu un saucis: „Vai pazīsti zirgu?”. Čīgāns, džindžalu kratīdams, atbildējis: „Vai redzēji jātnieku?” (Džindžala – pātaģa.)

Augstrozes pilsdrupas. Augstrozes Lielezera DR krastā trešajā augstākajā Augstrozes paugurā 1272. gadā uzcēla Rīgas arhibīskapa vasaļa pili. Tā bijusi trīsstūra formas, mūri nedaudz ieliekti. Galvenā torņa vietā bija masīvs aizsargmūris – 42 m garā un 2,35 m biezā siena šķērso visu pakalnu. Abas pārējās sienas bijušas 56 m un 53 m garas, to sienu biezums – 1,55 m un 1,80 m. Mūri apakšdaļā būvēti no laukakmeņiem, augšdaļā – ķieģeļu mūris. Pils atradusies 35 – 40 m augstā uzkalnā ar 45 – 60° slīpām nogāzēm. Atrašanās kalna virsotnē pili neglāba no postījumiem. Sākotnēji pils saimnieks bija Oto Rozens, bet pēc viņa nāves 1350. gadā pils tika izlēnota dēliem Voldemāram un Henekem Rozeniem. Arhibīskapa un Livonijas ordeņa kara laikā 1490. gadā Augstrozes pili iekaroja Livonijas ordenis. 1601. gada zviedru revīzijā ir dati, ka pils pieder Heinriham fon Rozenam. Šajā gadā Polijas–Zviedrijas kara laikā pili ieņēma poļi Šišinska vadībā un tatāru pavadībā. Pili ne tikai ieņēma, bet arī izlaupīja un nodedzināja, pēc tam tā netika atjaunota. Līdz mūsdienām saglabājušies 6 – 7 m augsti pils DA mūra fragmenti ar iegruvušām pagraba velvēm. Ārpus mūriem DA pusē ir 45x40 m liels laukums. Šajā vietā atradusies viena no divām priekšpilim. Latvijas brīvvalsts laikā te bijusi estrāde un svinēti Jāņi. Augstrozes pilskalns ir valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis. Pilskalnu apsaimnieko VAS „Latvijas Valsts meži”. 2006. gadā te izveidota taka 0,5 km garumā ar šķeldas segumu. Ir izveidota ugunsкура vieta, nojume ar galdu un solu atpūtai un informācija par pilskalnu. Uzeja kalnā pa 10 m dziļu gravu D pusē. Augstrozes viduslaiku pilsdrupās izveidotas gājēju laipas un skatu platforma.

57°30'54,77"; 25°0'44

Ir saglabāties nostāsts par pils celtniecību. *Ceļot pili, sievietes nostādītas rindā un no rokās rokā padoti ķieģeļi. Tām sievietēm, kurām bijuši bērni, dots laiks ēdināšanai – puikām 3 reizes dienā, bet meitenēm 2 reizes.*

Par Augstrozes pili arī ir teika. *Augstrozes pils būvēšanai bijuši sasaukti visi pagasta iedzīvotāji. Pakalna virsotne tikusi paaugstināta, nesot zemes no kalna pakājes. Lai vieglāki būvmateriālus dabūtu kalnā, cilvēki tikuši nostādīti strēķi, un no rokām rokās dodot, tas darbs bijis jāpaveic. Smagu materiālu vilkuši ar striķiem, kuri sevišķi tam nolūkam bijuši pagatavoti. Pils būvēšana nav veikusies. Kas dienā uzbūvēts, tas naktī nogrimis. Pēdīgi amatnieki novērojuši, ka cilvēks jāpurē, to pils sienā iemūrējot. Pats Augstrozes lielskungs gājis pie saviem ļaudīm un saucis: „Kurš vēlas pils atslēgas nēsāt?”*

Pieteikusies kāda jauna ganu meita vārdā Roze. Lielskungs iedevis tai dzert saldu vīnu. No vīna tā apdullusi un tikusi iemūrēta pils sienā. Trīs dienas un trīs naktis bijusi dzirdama viņas gaudošana pils mūrī. Taqad pils vairs nav grimusi un darbs ticis vairākos gados pabeigts. Augstās Rozes vārdā nosaukta pils, bet apvīdu tā arī nosaukuši – par Augstrozi.” 556.874

Atpūtas vietas

Viesu māja „Lauvaskalni” atrodas Augstrozes Lielezera A malā uz pussalas Lauvaskalna pakājē. 124,7 m v. j. l. augstais kalns apvīts ar dažādiem mītiskiem nostāstiem. Kalna virsotnē ir sakrauts no akmeņiem precīzs aplis, kura nozīme nav zināma. Gar ezera malu vijas stingri iestaigāta taka, pie kuras ezera ūdens malā atrodas akmens ar iedobumu. Arī par šī akmeņa atrašanās vietu stāsta dažādus mītus.

57°31'13,61"; 25°1'31,01"

Viesu māja „LAUVASKALNI”

Viesu māja “Lauvaskalni” piedāvā naktsmājas, lauku pirtiņu, lapeni ar grilu, banketu organizēšanu, laivu nomu, dabas taku, dabas veltes, makšķerēšanu un atpūtu Augstrozes Lielezerā. Ir zināms, ka pagājušā gadsimta sākumā baronam Gersdorffam piederēja Lauvaskalns un tā apkārtnē ar vasarnīcas tipa dzīvojamo māju, kurā lielāko daļu mitinājās baronese fon Gersdorfa ar savu meitu. Vairāki ozoli pa visu pussalu gar ezeru esot paša barona iestādīti, veidojot parku. Noras Vēliņas (dz. Kalniņa) atmiņu vēstulē ir apraksts par nokļūšanu Lauvaskalnu „sanatorijā”, par darbu un dzīvi pie baronesēm Gersdorffām, kā arī skaistā daba un apkārtnē, kāda tā bija pagājušā gadsimta sākumā. Padomju laikos Lauvaskalnos darbojās vietējā mežniecība, mainījās iemītnieki, līdz pagājušā gadsimta 90. gados īpašums tika privatizēts. Kā viesu nams „Lauvaskalni” savu darbību uzsāka 2003. gadā. Patlaban „Lauvaskalni” ir atvērti ikvienam, kas vēlas atpūsties un rehabilitēties pie dabas.

Kontakti: viesu māja „Lauvaskalni”

Augstroze, Umurgas pagasts, Limbažu novads, LV-4004

Tālr. 29672543, 27057936

www.lauvaskalni.lv, e-pasts – info@lauvaskalni.lv

25 Bisnieku ezers

Bisnieku ezers atrodas Bisnieku purvā Augstrozē un kopā ar Bisnieku purvu tas ietilpst VAS „Latvijas Valsts meži” apsaimniekojamajā teritorijā. Ezera platība – 4,7 ha. Tā vidējais dziļums – 2 m, bet maksimālais dziļums – 3,8 m. Ezera garums ir aptuveni 300 m, bet platums – 200 m. Tā dibens ir dūņains, krasti zemi, purvaini un grūti pieejami. Ezerā mājō karūsas un asari. Bisnieku purvs ar ezeru ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma zonā „Augstroze” kopš 2011. gada un tas iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamajā dabas teritorijā Natura 2000. Ezeru var labi sasniegt pa taku, kas sākas no ceļa pie mājām “Bibi”.

57°29'30,76"; 25° 1'56,79"

Piltiņkalna pilskalns atrodas tieši pretī Mežciemam mājām un arī Bisnieku ezeram, ceļa Slavenes–Jaunlapaini kreisajā pusē. Arī Piltiņkalns ietilpst dabas lieguma zonā „Augstroze”. Pilskalns ir valsts nozīmes aizsargājams kultūras piemineklis. Piltiņkalns ir apmēram 40 m augsts savrups kokiem apaudzis kalns ar ļoti stāvām nogāzēm. Pats kalna gals vēl papildus bijis nocietināts ar terasi, kas ietver visu caurmērā 50 – 60 m lielo pilskalna plakumu. Pilskalna plakumā konstatēts kultūrlānis. Pilskalns pašreiz stipri aizaudzis ar kokiem un krūmiem.

57°29'32,80"; 25°2'38,40"

26 Lielais Purva ezers, Lielā Dzelve

Lielais Purva ezers atrodas Saules purva Z malā un kopā ar Saules purvu tas ir VAS „Latvijas valsts meži” piederošā teritorija. Ezeru dala Limbažu un Umurgas pagastu robeža, bet ezera lielākā daļa ietilpst Umurgas pagastā. Vidējais ezera dziļums – 2,6 m, bet maksimālais dziļums – 4,7 m. Lielā Purva ezera platība ir aptuveni 3,5 ha, tā garums ir apmēram 300 m, bet platums – 200 m. Ezera dibens ir dūņains (dūņu slāņa biezums ir 3 m, vietām vairāk). Šī beznoteces ezera krasti ir zemi, grūti pieejami. DA puse ir vairāk mežaina ar stingrākiem krastiem, bet D puses purvā daudz akaču. Ezerā mīt asari un karūsas.

57°26'1,68" 57.4393580, 24°51'5,09"24.8569702

27 Līņezers, Mazā Dzelve

Līņezers atrodas Saules purva ZA malā un ezers kopā ar Saules purvu ir VAS „Latvijas Valsts meži” apsaimniekojamā teritorija. Ieplakā esošā ezera krasti ir stingri, ar nelielu nogāzi un līdz ūdens malai aug koki, izņemot ZA malu, kas ir purvainā. Nogāze apaugusi ar vaivarājiem. DA krastā līdz ezeram ir meža mala. Ezera garums ir aptuveni 180 m, bet tā platums – apmēram 110 m. Tā kopējā platība ir 1,3 ha.

57°26'17,88" 57.4383011, 24°52'38,70"24.8774189

28 Maizezers

Maizezers atrodas starp Limbažiem un Umurgu. Ezera platība ir 5 ha. Tā vidējais dziļums – 1 m, maksimālais – 1,3 m. Ezera dibens ir smilšains, vietām dūņains (R krastā). Krasti ir zemi – R krasts un D gals purvaini, bet A krastā ir mežs un vietām stingri krasti. Maizezerā mīt lidakas, līņi, karūsas, asari. Ezers ir privātpašums.

Maizezers, ar tam piegulošo teritoriju 45,6 ha platībā R pusē un D galā ir dabas liegums no 1977. gada un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorija Natura 2000 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā.

57°31'4,26" 24°46'13,41"

Par šo ezeru ir kāda teika. *Bijis launaga laiks, kad no vakariem nācis tumšs padebess. Tam pa priekšu laidies liels putns un saucis: „Bēgat, bērni, ezers nāk!” Cilvēki zinājuši, ka tas taisās nolaisties, un katrs bēdzis, kur varēdams. Bēdzis arī Unguru mājas arājs, tūrumā atstādams maizes kuli. Ezers arī tur nolaidies. Tas vilņojies un krācis, prasīdams vārdu. Cilvēki saukuši visādus vārdus, bet īsto vārdu nedabūdams, tas taisījies aizlaisties. Arājs teicis: “Lai iet, var būt, ka es savu maizi atradišu”. Pieminot vārdu „maize”, ezers apmierinājies un palicis uz vietas. Tagad cilvēki zinājuši, ka tā vārds ir „Maize”, un to nosaukuši par Maizes ezeru. 556.13852*

29 Umurgas Melnezers

Umurgas Melnezera vidējais dziļums ir 3,4 m, bet maksimālais –11,5 m. Ezera platība – 6,3 ha. Melnezera ZR galā ezeru Z–D virzienā daļa Limbažu un Umurgas pagasta robeža un pats ezers ar apkārtējo teritoriju atrodas VAS „Latvijas Valsts meži” apsaimniekojamajā teritorijā. Melnezeram krasti ir zemi un purvaini, grūti pieejami. Ezera ZR un D pusē ir purvs, pārējo daļu ietver mežs. Melnezera garums ir apmēram 600 m ar sašaurinātu vidusdaļu. Šaurākā daļa ir aptuveni 5 m plata un 20 m gara. Tā šaurākajā daļā pie ZR paplatinājuma maksšķernieki uzstādījuši nelielu laipu. Platums DA galā ir aptuveni 170m, bet ZR galā – 200 m. Ezerā mīt karūsas un asari.

57°28'26,46", 24°44'37,12"

Par Melnezeru arī ir teika. *Tanī vietā, kur tagad atrodas Melnezers, agrāk bijis liels mežs, kurā piemituši velni. Cilvēki nevarējuši nekādi velnus no sevis atkratīt. Pēdīgi tie upurējuši Pērkonam un lūguši, lai tas aiztriecot velnus. Pērkons labprāt pieņēmis ļaužu upurus un paklausījis viņu lūgšanu. Tas ar tādu sparū skrējās uz velniem, ka tos ar visu mežu iegrūdis dziļi zemē. Zeme no Pērkona aizdegusies un degusi trīs ziemas un trīs vasaras. Izdegums piepildījies ar ūdeni un tā cēlies tagadējais Melnezers. Melnezers nav liels, bet ļoti dziļš. Tas nav saistīts ar tekošiem ūdeņiem, un viss tā dibens aplāts ar koku celmiem un blūkiem.* 556. 1117

30 Zvejnieku ezers

Zvejnieku ezera vidējais dziļums ir 1,7 m un maksimālais dziļums – 3m. Ezera platība – 12,5 ha, garums aptuveni 1,1 km. Zvejnieku ezers atrodas senas glaciālas ielejas ieplakā, Cēsu ceļa malā apmēram 3 km no Umurgas. Visapkārt ezeram purvaini, grūti pieejami un krūmiem apauguši krasti. No ezera iztek strauts uz Braslu. Ezerā ir sapropelis, kura kopējie krājumi ir aptuveni 875 000 m³. Šis dūņu slānis ir 2,5 m biezumā, vietām pat vairāk. Zvejnieku ezerā mīt lidakas, asari, raudas, liņi, karūsas. Zvejnieku ezers ir pašvaldības īpašums un publiski pieejams.

57°29'37,61", 24°51'

Par Zvejnieku ezeru vēsta teika. *Reiz senenos laikos pār Zvejnieku ezeru laidusies ragana, pilna ar pienu un sviestu. Tai iespēris Pērkons. Ragana, no Pērkona bēgdama, ieskrējusi ezera dziļākajā vietā. Pērkons metis krustus un arī tur iespēris. No tā ūdens vārijies trīs dienas un naktis. Ragana no ūdens nav pacēlusies, bet ezers sācis aizaugt.* 556.3120

31 Biriņu ezers

Biriņu ezers ir mākslīgi veidots. Tā platība ir 18,5 ha, vidējais dziļums 1,5 m, lielākais dziļums – 2,8 m. Ezera vidū ir sala. D malā dambis ar ūdens līmeni regulējošu aizsprostu, kas savieno ar 1,3 ha lielo Biriņu dzirnavdīķi un pār to ved ceļš uz Biriņu pili. Biriņu ezera dibens ir smilšains, krasti zemi. A piekrastē ir pussala, apaugusi ar krūmiem. Ezera ūdens papildinās no Laugas purva avotiem un tālāk aiztek uz Pēterupi. Ezers ietilpst Biriņu pils kultūrvēsturiskajā ansambli. Biriņu ezerā mīt lidakas, asari, raudas, karūsas, liņi, karpas, plauži. 2013. gada rudenī Biriņu pils kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas biedrība īstenoja Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai projektu „Atpūtas vietas labiekārtošana, Biriņu ezera pieejamības nodrošināšana”. Projektā sakārtoja Biriņu ezera piekrastes joslu 30 m garumā, iztīrīja pludmales grunti, uzbēra smiltis, sakārtoja pieeju ezeram, uzstādīja pludmales ģērbtuves, kā arī ierīkoja atpūtas vietas.

57°14'39,81", 24°39'45,32"

Biriņu pils celta 1860. gadā pēc Rīgas arhitekta Vilhelma Frīdriha Heses projekta neogotikas stilā. Pili apsaimnieko SIA „Saule Biriņu Pils”. Pils uzņem viesus dažādos pasākumos – organizē kāzas, seminārus, konferences, banketus. Katru dienu darbojas viesnīca un restorāns. Ik gadu Vasarsvētkos tur notiek Šlāgerfestivāli un Biriņu pili iepazīnuši seriāla „UgunsGrēks” skatītāji. Pils ansambli ir kalpu māja (ap 1870. g.), pārvaldnieka māja (1801. g.), kalpu dzīvojamā māja un zirgu stalli (19. gs. otrā puse), ūdensdzirnavas (1850. g.), ūdenstornis (ap 1870. g.), kapenes (1814. g.), Zemnieku lietu komisijas sanāksšanas nams (1805. g.), tagad administratīvais un informācijas centrs.

Starp pili un Biriņu ezeru ir regulārais parks ar terasēm, otrpus pilij – ainavu parks, kas pāriet mežparkā jeb Emilijas parkā, kurā apskatāma mākslīgi veidotā Augusta diķu sistēma ar Mīlestības saliņu vidū. Ir iespējama pils apskate, izjādes ar zirgiem, izbraucieni ar laivām, pastaigas pa senā parka takām.

Kontakti: SIA „Saule Biriņu Pils”

direktore Solvita Muižniece – tālr. 29416661

Tālr. 29244927, 64024033

www.birinupils.lv, e-pasts – solvita@birinupils.lv

VIDRIŽU PAGASTS

32 Višezers, Viršezers

Višezers ir augstā purva ezers. Tas Laugas purvā atrodas 58,5 m v. j. l. Purvs kopā ar ezeru ir VAS „Latvijas Valsts meži” piederošā teritorijā. Tā platība ir 10,1 ha. Ezera vidējais dziļums – 2,1 m, maksimālais dziļums – 6 m. Višezerā garums ir aptuveni 0,4 km, platums – 0,3 km. Ezera gultne dūņaina un siekstaina. Krasti zemi, grūti pieejami. Pie ezera var pieiet no R un D. Z iztek Viršupīte uz Pēterupi. Laugas purva R un D daļā rakta kūdra. Vidrižu pagastā atrodas daļa no Laugas purva lieguma, ieskaitot Višezeru. Šis liegums dibināts 1999. gadā un ir arī Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorija Natura 2000. Liegums ir nozīmīga caurceļojošo zosveidīgo putnu un dzērviu apmešanās vieta. Višezerā mit asari.

57°16'24,34"; 24°41'1,71"

Z.s. „Gundegas” – vienīgā pētnieciskā jaunsaimniecība Latvijā, dibināta 1989. gadā. Tā ir viena no pirmajām liellogu dzērveņu audzētavām Latvijā. Dzērveņu plantācijas atrodas Laugas purvā blakus Višezeram. Saimniecība ar saviem resursiem atjaunoja seno Višezerā ūdens līmeni, uz Viršupītes izteces izveidojot 6 m platu un 3 m augstu dambi. Arī uz vairākiem saimniecības novadgrāvjiem ir uzbūvēti dambji. To izbūvei izmantota oriģināla “peldošo” dambju konstrukcija. Ūdens līmeni Višezerā atjaunoja pakāpeniski, ik pa 0,5 m un kopumā līmeni Višezerā pacēla apmēram pusotru metru. Latvijā tik lielu dambju purvos vēl nav. Z.s. “Gundegas” darbības virzieni: pētniecība, tehnoloģijas, dārkopība, ražas pārstrāde, tirdzniecība. Ražotie produkti: žāvētas dzērvenes, ķirbju, cidoniju, upeņu, irbeņu, smiltsērķšķu un pilādžu sukādes, arī sīrupi, kas gatavoti uz dabīgā cukura bāzes.

Piedāvā ekskursijas Laugas purvā, ogu talkas. Sukāžu un sīrupu ražotne „Vērdiņos”.

57°15'58,1"; 24°41'24,5"

Tālr. 26128457, 26485589

www.gundegas.lv, www.spats.lv

e-pasts – andris.spats@gmail.com

33 Āsteres ezers (Poikern ezers)

Āsteres ezers 17.–18. gs. kartēs ezers iezīmēts ar nosaukumu Poikern ezers. Tā platība – 84,9 ha. Ezera garums R – DA virzienā ir 3,3 km, lielākais platums – 0,3 km. Tā vidējais dziļums ir 4,1 m un lielākais dziļums (ezera A daļā) – 6,6 m. Āsteres ezerā ir trīs salas ar 1 ha kopplatību. Lielākā sala ir aptuveni 0,48 ha, kopējais krasta garums apkārt tai – apmēram 340 m. Sala ezera R galā apaugusi ar kokiem un krūmiem, tajā bija zivju gārņu kolonija, bet pašlaik gārņi iekārtojušies kokos gar ezera Z malu. Uz vidējās saliņas nevar uzkāpt, jo tai nav stabila pamata. Ezera A daļā atrodas mazākā saliņa – 70 m gara un 60 m plata, uz tās aug arī koki un krūmi un vidū iztek neliels avotiņš. Ezeram ir dūņaina, lielākoties ar melnalkšņiem aizaugusi piekraste, vietām līdz 10 m stāvi krasti, apauguši ar bērziem un ozoliem. R galā ietek un uz Svētupi arī iztek Šķirstiņas upīte ar ezera limeni regulējoša aizsprosta slūžām. Šajā galā vēl atrodams kanāls, kas savieno blakus esošo Mazezeru. Ezera A galā ir Āsteres–Lūdiņupes kanāls. Āsteres ezera gultne viļņota, smilšaina, akmeņaina, dūņu nogulu ir maz. Kopējā ezera krasta līnija apkārt ezeram ir 7,52 km. Te mīt līdakas, asari, raudas, plauži, liņi, karpas, vēdzeles, zandarti, ruduļi, pikstes. Zivju krājumi tiek papildināti. Ezera A galā Āsteres muiža un neliels ciemats, arī D krasts ir apdzīvots. Āsteres ezeram ir privātā ezera statuss, to apsaimnieko biedrība „Āsteres ezers”. Ir licencēta maksāšanas.

57°37'2,86", 24°42'21,05"

Kontakti: Briežu gatve 5–1, Viļķene, Viļķenes pagasts,

Limbažu novads, LV-4050

Tāl. 29225211 (Gints Gailis)

Par Āsteres ezeru vēsta kāda teika. *Vecos laikos Āsters gribējis iziet no savas vietas. Ūdens jau stipri pacēlies, briesmīgi trakodams un gaudodams vairākas dienas. Tikai tad, kad toreizējā muižas īpašniece nogremdējusi pie ezera salas bluķi iekaltu zelta krustu, tas aprimis. Skaidrā laikā vēl tagad to varot redzēt ezera dibenā. Gan mēģinājuši izcelt viņu no dzelmes, bet nevienam tas nav izdevies.*

Āsteres muiža (Poikern) atrodas Āsteres ezera A galā. Zviedru laikos šī vieta ietilpa Limbažu pilsnovadā, ko 1621. gadā Zviedrijas karalis Gustavs Ādolfošs uzdāvināja Rīgas pilsētai. No 1526. līdz 1796. gadam tā bija fon Hastferu dzimtas īpašums un no viņa uzvārda arī radies muižas nosaukums. No 1796. līdz 1864. gadam muiža piederēja fon Ostenzakeniem. Kungu dzīvojamā māja celta 19. gs. 40. gados. 1864. gadā tika veikta ēkas pārbūve – tās fasāde apmūrēta ar ķieģeļiem. No šī

laika kungu namam vēl joprojām saglabājies tās izskats ar sarkano ķieģeļu fasādēm. Pēc tam Āsteres muiža bija fon Fegezaku dzimtas īpašumā. Vietējie iedzīvotāji baronus Fegezakus dēvēja par Peizakiem. 1922. gada agrārreformas gaitā muiža tika atņemta īpašniekiem un 861 ha zemes sadalīti 50 zemes gabalos, ko piešķīra jaunsaimniekiem. Āsteres muižas ēkā laika gaitā ilgus gadus bija skola, vēlāk tautas nams, darbojās pasts, atpūtas centrs un bibliotēkas apkalpošanas punkts. No 2007. gada Āsteres muižas ēkas ir privātpašums. Pie muižas kungu mājas saglabājies parks.

57°36'53,70", 24°43'59,24"

VILĶENES PAGASTS

Āsteres ezera sargu māja. 19. gs. celto divstāvu akmens mūra ēku ar ķieģeļu apdari Āsteres ezera R galā ierīkojis Šķirstiņu muižas īpašnieks fon Zommers. Āsteres ezers piederēja Āsteres un Šķirstiņu muižām. Šķirstiņu muižai piederēja mazākā daļa R galā, bet lielākā ezera daļa – Āsteres muižai. Robeža bija gar lielākās salas R malu. Starp abiem muižkungiem bijušas ne visai draudzīgas attiecības. Āsteres muižkungs fon Fegezaks atļāvis zemniekiem maksājerēt savā ezera daļā, bet Šķirstiņu muižkungs no savas daļas tos dzinis prom. Zvejnieku ķeršanai viņš turējis divus sargus līdz pat 20. gs. sākumam. 1. stāvā dzīvojis sargs, bet 2. stāvu vasarās izmantojis pats muižkungs un viņa viesi kā atpūtas vietu. Tagad šī māja ar nosaukumu "Pīlītes" ir privātipašums.

Āsteres obelisks atrodas Āsteres ezera R krastā dažus metrus no stāvkrasta. Tas balstās uz kvadrātveidīgas granīta pamatnes. 3,75 m augstais obelisks veidots no Latvijai neraksturīgiem smilšakmeņiem un sastāv no trim daļām, vidējā vēl saskatāmi hieroglifi, kas lasāmi kā ēģiptiešu valdnieka Ptolemaja vārds. Obelisks sabojāts ar dažādiem uzrakstiem. 19. gs. otrajā pusē Baltijas muižnieki pievērsās senatnes imitācijai, un vietējie stāsta, ka obelisku no Eiropas atvedis Šķirstiņu barons fon Zommers. Domājams, ka tas vēlāk izmantots par robežstabu starp Āsteres un Šķirstiņu muižu zemju īpašumiem.
57°37'03", 24°41'15"

Atpūtas vietas

Lauku viesu māja „Dzirnupes” atrodas tarp Āsteres ezeru un Šķirstiņiem.

57°36'50,19", 24°40'44,16"

Vilķenes pagasts, Limbažu novads

Tālr. 26408465

www.dzirnupes.lv, e-pasts – dzirnupes@gmail.com

34 Mazezers (Piperezers)

Mazezers atrodas ap 200 m no Āsteres ezera ZR gala. 17.–18. gs. kartēs šis ezers atzīmēts ar nosaukumu Piperezers. 1783. gada Šķirstiņu muižas zemju kartē robeža ar Āsteres muižas zemju īpašumiem dalījusi šo ezeru uz pusēm. Tam DA galā ir aptuveni 200 m garš rakts kanāls, kas savienots ar Āsteres ezeru. Šim Mazezerim ir privātā ezera statuss. Ezera garums – 300 m, maksimālais platums – 100 m. Ezera ZA krasts stāvs un brikšņains, apaudzis ar kokiem un krūmiem, krasti grūti pieejami. Vietām makšķernieki iestaigājuši nelielas taciņas. Mazezera DR krasts zems, staigns. Te lieli bebru postījumi, ezera krasti grūti sasniedzami. Tā kā Mazezeram ir savienojums ar Āsteres ezeru, te mīt tādas pašas zivis kā Āsteres ezerā: lidakas, asari, raudas, plauži, liņi, karpas, vēdzeles, ruduļi, pikstes.

57°37'24,54", 24°40'49,90"

35 Robežnieku (Šķirstiņu) dzirnavezers

Robežnieku dzirnavezers mākslīgi uzstādīnāts uz Šķirstiņas upītes reljefā ieplakā, pati upīte iztek no Āsteres ezera un ietek Svētupē. Dzirnavezera platība – 1,4 ha. Ir ūdens līmeni regulējošais aizsprosts, kas atjaunots 1990. gados un ūdens tiek izmantots Robežnieku HES, kas sāka darboties 2002. gadā (jauda – 55 kW). Saražoto elektrību ievada *Latvenergo* tīklā. Robežnieku dzirnavezers ir privātpašums.

57°36'42,50", 24°39'59,38"

Robežnieku (Šķirstiņu) dzirnavas celtas 1845. gadā. Zem viena jumta tur bija dzirnavas, krogs un dzīvokļi. Pirmās rakstītās ziņas par šīm dzirnavām ir no 1492. gada, kad J. Veipte pārdod K. Zalcem (*Saltze*) Šķirstiņu muižu ar visu zemi un tur piederīgiem ļaudīm, dzirnavām un diķi un pusi no Āsteres ezera. Šķirstiņu dzirnavas ir iezīmētas Ludviga Augusta Mellina 1791.–1793. gada kartēs. 1907. gadā uz Šķirstiņu muižas dzirnavām no Tūjas dzirnavām pārcēlās dzīvot melderis Jānis Cirulis ar savu ģimeni. Viņš nomāja no muižkunga Zommera dzirnavas ar zemi un dzirnavezeru. Pēc

atjaunošanas dzirnavas regulāri darbojās līdz pat 1944. gadam. 1945. gadā J. Cirulis nomira un viņa vietā stājās znots Josifs Mihalovskis. Pēckara gados Robežnieku dzirnavās bija ierīkota kokzāģētava, linu kuļšanas vieta un 1950. gadu beigās tur bija arī vietējā elektrostacija, kas deva elektrību apkārtējām mājām līdz pat Āsterei. J. Mihalovskis dzirnavās nostrādāja līdz 1962. gadam, pēc tam šajā ēkā vēl bija dzīvokļi, bet dzirnavas ilgus gadus bija pamestas un izdemolētas. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Robežnieku dzirnavu ēkā īpašnieki sāka atjaunošanas darbus.

VILĶENES PAGASTS

Fridrihs Grosvalds – latviešu sabiedriskais un politiskais darbinieks dzimis 1850. gada 13. decembrī Šķirstiņu muižas dzimnāvās un miris 1924. gadā Rīgā. No 1886. līdz 1919. gadam bija Rīgas Latviešu biedrības (RLB) priekšnieks. F. Grosvalda vadībā RLB izveidoja Derīgo grāmatu nodaļu, pie biedrības nodibināja lauksaimniecības, ārstniecības, valodniecības un citas nodaļas. Viņa vadībā pēc ugunsgrēka 1908. gadā uzcēla jaunu biedrības nama ēku. Latvijas brīvvalsts laikā 1919. gadā bija diplomāts Zviedrijā, vēlāk arī Norvēģijā un Dānijā. Pēc Latvijas *de jure* atzīšanas F. Grosvalds 1921. gada martā tika iecelts par ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru Skandināvijas valstīs ar rezidenci Stokholmā. Šajā postenī viņš bija līdz 1923. gada aprīlim.

Vitauts Mihalovskis (1946. gada 15.II) dzimis Limbažu rajona Viļķenes ciema Šķirstiņos, Robežnieku dzimnāvās. Beidzis Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūtu un strādājis par rokasbumbas treneri Ogrē. 1991. gadā V. Mihalovskis kļuvis par Ogres 54. Zemessardzes bataljona Iksķiles vada komandieri, 1993. gadā – par bataljona štāba Operāciju plānošanas nodaļas priekšnieku, vēlāk pārcelts uz Nacionālo bruņoto spēku (NBS) štābu par operāciju plānošanas pārvaldes priekšnieku. No 1999. gada ir aizsardzības atašejs Dānijā, Norvēģijā, Zviedrijā, Islandē, bet no 2003. gada pārstāv Latviju Lielbritānijā un Nīderlandē. V. Mihalovskis ir tiešās dzīves fiksētājs jeb radošā dokumenta pārstāvis fotogrāfijā. Fotografēt sācis Ogrē, Ogres Tautas foto studijā un ir foto meistara Egona Spura skolnieks. Viņš piedalījies izstādēs ne tikai Latvijā, bet arī Dānijā, Dienvidslāvijā, Japānā un Slovākijā, dažādās radošajās darbnīcās, fotoakcijās un projektos. V. Mihalovska darbi demonstrēti semināros un kongresos gan Latvijā, gan ārzemēs – ASV, Vācijā, Austrijā, Japānā, Krievijā. Kopš 2008. gada ir Ogres fotokluba vadītājs. V. Mihalovskis vairākkārt apbalvots ar Aizsardzības ministrijas un NBS apbalvojumiem, 2004. gadā saņēmis IV šķiras Viestura ordeni, bet 2011. gada 4. maijā – nozīmi “Ogres Goda pilsonis”. V. Mihalovska fotogrāfijas atrodas vairākās privātkolekcijās Latvijā un Dānijā, kā arī Latvijas Fotogrāfijas muzejā un Ogres Vēstures un mākslas muzejā.

Šķirstiņu muiža (Skirstet, Napkull). Pirmajās rakstītajās ziņās uzzināms, ka 1492. gadā muižu nopērk K. Zalce. 1512. gadā Šķirstiņu muiža nonāk fon Aderkasu īpašumā, bet no 1695. gada tā piederējusi Tisenhauzenu dzimtai. Vēlāk muižas īpašnieki mainījās bieži, līdz 1834. gadā par muižas īpašnieku kļuva Karls fon Zommers. Pēc bijušā Umurgas draudzes mācītāja Šillinga atmiņām Zommers bijis liels ceļotājs, apceļojis gandrīz visu pasauli, par saviem ceļojumiem interesanti stāstījis arī citiem. Pēc agrārreformas 1922. gadā muižas zemes 781 ha tika sadalīti 46 gabalos, ko piešķīra jaunsaimniekiem. Pēc muižas atsavināšanas tā pārgāja pagasta īpašumā. Laika gaitā te bijusi nespējnieku patversme, vēlāk tautas nams un dzīvokļi. Padomju laikā ēkā bija kolhoza „Dzirkstele” kantoris, klubs, bibliotēka un veikals, bet 2. stāvā – dzīvokļi. 1999. gada decembrī Šķirstiņu muiža nodega. Palikušas drupas un nedaudz tālāk zem viena jumta divi muižas pagrabi – ābolu un ledus.

57°36'42,22"; 24°39'53,51"

Atpūtas vieta

Robežnieku dzimnavezera krastā iekārtotas telšu vietas.

57°36'41,8"; 24°39'57,8"

Kontakti: „Robežnieku dzimnava”, „Robežnieki”, Šķirstiņi, Viļķenes pagasts, Limbažu novads

Tāl. 29411023, e-pasts – sanitasika@gmail.com

Izmantotie izziņas avoti

1. Latviešu tautas teikas – Izcelšanās teikas. – „Zinātne”, 1991.
2. Latviešu tautas teikas – Vēsturiskās teikas. – „Zinātne”, 1990.
3. Vidzeme – novadu teikas. – SIA „Jāņa Rozes apgāds”, 2007.
4. A. Plaudis. Ceļvedis pa teiksmu pilīm. – apgāds „Jumava”, 2008.
5. Limbažu novada vēsture. – SIA „Valmieras Tipogrāfija Lapa”
6. Latvijas daba, 1.–6. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 1994. – 1998.
7. Latviešu konversācijas vārdnīca. 1.–21. sēj., Rīga, A.Gulbja apgāds, 1927. – 1940.
8. Senos laikos Umurgā – novadu folklorā. „Zinātne”, 2006.
9. Copes lietas. – 3.un 5. spec. izlaidums (101 Latvijas ezera kartes).
10. www.ezeri.lv
11. A. Melnalksnis „Dzimtā zeme”, 1923.
12. Āstere laikmetu griežos. 2004. – 2005. Viļķenes bibliotēka.
13. Šķirstiņi. Šķirstiņu muižas apkārtnes dzimtu vēsture. 2008, Viļķenes bibliotēka.
14. Dabas un vēstures kalendārs. 1984.
15. J. Urtāns. Ziemeļvidzemes pilskalni. „Avots”, 1991.
16. A. Grigulis „Labvakar, Kamila!”. „Liesma”, 1984.
17. Portāls Apollo – J. Zilgalvis, I. Tapiņa, A. Šnē. – Nabes pils tornis-kapela.
18. Avīze “Auseklis”, 2016.20.07. – Ozolaines Mežmuižas stāsts. Ī. Daiņa.

Izdevējs: Limbažu novada pašvaldība

Projekts "Limbažu novada ezeri" tiek finansēts no Limbažu novada pašvaldības piešķirtajiem līdzekļiem

ISBN 978-9934-19-299-9

Korektūra: Una Medne

Dizains: Anda Nordena / dizaina studija "Autos"

1. vāka foto: Daina Čakste, 4. vāka foto: Anda Nordena

Fotoattēli: Daina Čakste, Ingus Evertovskis, Liene Māļīte,

Elvings Eklons, no Limbažu novada pašvaldības

un Limbažu novada TIC arhīva